

ANC

Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya

L'ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA JA TÉ CARTA DE SERVEIS

L'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC) va establir com una de les seves fites per a l'any 2004 la implantació d'un Sistema de Gestió de la Qualitat d'acord amb la Norma ISO 9001:2000. *Sistemes de gestió de la qualitat*, amb l'objectiu d'aconseguir un increment en el grau de satisfacció dels seus usuaris i en la millora contínua dels seus processos de gestió.

En aquest context i un cop consolidat el Sistema de Gestió de la Qualitat (SGQ), l'ANC es va proposar fer un pas endavant en implantar la *Carta de serveis*, la qual és ja una realitat. De nou l'ANC esdevé una de les primeres unitats de l'Administració de la Generalitat que ha adquirit aquest compromís.

L'objectiu de l'ANC ha estat integrar la *Carta de serveis* en el SGQ amb el propòsit de dotar-se d'un instrument per millorar la qualitat dels serveis i d'una eina de comunicació externa entre els usuaris i l'arxiu.

La *Carta de serveis* es concreta en un document que conté informació d'utilitat per als investigadors i per als ciutadans en general. Identifica i descriu els serveis que ofereix l'Arxiu i els compromisos de qualitat dels serveis que es presten, atenent les expectatives dels usuaris i els mecanismes de participació i col·laboració d'aquests usuaris en la millora de la prestació dels serveis. Els compromisos adquirits es reflecteixen en els indicadors de seguiment, els resultats dels quals s'avaluen anualment per valorar el grau d'acompliment d'aquests compromisos. Per tant la *Carta de serveis* esdevé una expressió del compromís de qualitat de l'Arxiu vers els seus usuaris.

En el procés d'elaboració, l'ANC s'ha incorporat a un projecte pilot amb la col·laboració del Servei d'Organització del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació i ha rebut l'assessorament de la Direcció General de Modernització de l'Administració del Departament de Governació i Administracions Públiques, que impulsa la implantació de les cartes de serveis a escala interdepartamental com a instrument per introduir millores en la qualitat dels serveis públics.

El procés d'implantació, a grans trets, ha estat constituït per les fases següents:

1. Inici del projecte com a objectiu de qualitat establert per la Direcció de l'ANC per a l'any 2007.
2. Definició de l'oferta de serveis i dels compromisos associats a l'oferta de serveis.
3. Elaboració, redacció definitiva i aprovació del text per part de la Direcció de l'ANC.
4. Finalment, publicació i difusió del document d'acord amb el Programa d'Identificació Visual, que proposa un disseny corporatiu únic per a l'Administració de la Generalitat de Catalunya.

La *Carta de serveis* de l'ANC estructura el seu

Editorial

SUMARI

Editorial / 1

Temes

El fons Fotogràfic Josep Marimon i Vidal/ **2**

La Fundació Roca i Galès: símbol del cooperativisme a Catalunya/ **5**

Intervenció de preservació en el fons de *Solidaridad Nacional - La Prensa* de l'ANC/ **9**

ANC@ula, l'aplicació didàctica de l'Arxiu Nacional de Catalunya, a Internet/ **11**

El fons del Centre de la Propietat Intel·lectual (1900-1918)/ **13**

Noticiari

Un informe sobre l'exportació de vi als Estats Units als anys trenta/ **19**

Un eloqüent testimoni de la persecució de l'ús de la llengua catalana/ **20**

La primera avioneta de la Generalitat de Catalunya/ **21**

Els objectes personals del president Lluís Companys conservats dins el seu fons documental/ **22**

La catalogació del fons bibliogràfic Julián Alemany Sitjà/ **23**

Ingressos / 24

Agenda / 26

contingut en els apartats següents: Dades identificatives del centre; Missió; Identificació de la unitat responsable de la gestió i manteniment de la carta; Identificació dels principals serveis que ofereix l'Arxiu; Drets dels usuaris; Compromisos dels usuaris; Participació i col·laboració dels usuaris en la millora dels serveis; Compromisos de qualitat dels serveis; Indicadors de seguiment de l'acompliment dels compromisos, i Normativa vigent.

La implantació de la *Carta de serveis* suposa per a l'ANC tenir un instrument de reforç per al manteniment del Sistema de Gestió de la Qualitat i per a l'acompliment de dos dels requisits bàsics de la Norma ISO 9001:2000:

1. la millora contínua dels processos de treball i de qualitat dels serveis i
2. l'orientació de l'organització cap a la satisfacció dels clients (els nostres usuaris).

L'ANC fa una valoració positiva del que ha suposat la implantació del Sistema de Gestió de la Qualitat. Amb la incorporació de la *Carta de serveis* el nostre repte és continuar centrant l'esforç a mantenir els elements clau de la qualitat total, és a dir, les activitats enfocades a processos, orientades a garantir la satisfacció dels clients i adreçades a la millora contínua de la gestió i de la qualitat dels serveis.

Consulteu la *Carta de serveis* a la pàgina web de l'Arxiu: <http://cultura.gencat.cat/anc/>

Temes

EL FONS FOTOGRÀFIC JOSEP MARIMON I VIDAL

El passat mes de desembre de 2007 ingressà a l'ANC el fons del fotògraf aficionat Josep Marimon, per tal d'iniciar els tràmits de la donació en favor de la Generalitat de Catalunya. El fons està integrat per 2.800 plaques negatives estereoscòpiques 6x13, 134 autocroms estereoscòpics 6x13, 250 positius paper (predominen els bromurs de plata i els procediments pigmentaris al bromoli i bromoli transportat), un àlbum amb 2.721 contactes de les plaques negatives estereoscòpiques i 437 diapositives de vidre blanc i negre (predominen les estereoscòpiques 6x13, però també 13x18, 10x15 i 9x12).

El fons també està integrat per una col·lecció de 90 cartes de visita, 46 positius estereoscòpics i 70 targetes postals de finals del segle XIX i primers del XX, totes elles aplegades per l'autor i corresponents, majoritàriament, a retrats de membres de la família.

Josep Marimon, un fotògraf aficionat en el seu temps

Josep Marimon i Vidal va néixer a Esparreguera l'any 1879 i morí a Barcelona el 1942. Els seus orígens familiars són una incògnita. Segurament de família benestant, només tingué una germana, Matilde. Malgrat que es casà, no va tenir fills i morí, a l'edat de 63 anys, sense descendència, deixant com a llegat el seu magnífic fons fotogràfic als néts de la seva germana, Josep i Joan Rodón i Marimón.

D'Esparreguera es traslladà a Barcelona, al carrer Floridablanca, on va residir fins a la seva mort. Malgrat aquest canvi de residència no va perdre mai el contacte amb la comarca de l'Anoia, on va estiuejar en un mas de la població de Jorba. Fruit d'aquest fet són un gran nombre de fotografies dels anys vint i trenta d'aquesta localitat.

A Barcelona desenvolupà la seva activitat professional com a representant comercial d'uns grans magatzems de la ciutat.

Àlbum amb els contactes de 2.600 plaques de vidre estereoscòpiques del fons Josep Marimon i Vidal. A totes les imatges, l'autor anotà el lloc i la data en què es va fer la fotografia, feina que facilitarà les tasques de descripció del fons.

(Foto: F. Sánchez)

Vista general de les actuals avingudes Maria Cristina i Rius i Tauler a Montjuïc. En primer terme, destaquen les probables obres de construcció del Palau Alfons XIII i darrere, en segon terme, les quatre columnes també ideades per l'arquitecte i president de la Mancomunitat de Catalunya, Josep Puig i Cadafalch. La imatge correspon a una placa de vidre estereoscòpica 6x13 i fou presa l'any 1921.

CAT ANC Josep Marimon i Vidal

Com explica el fotògraf Francesc Català-Roca a les seves memòries¹, a les darreres dècades del segle XIX i les primeres del XX, el món de la fotografia es dividia entre els “fotògrafs” i els “retratistes”. El primer grup el formaven els aficionats a la fotografia, que eren persones riques, d'un considerable poder adquisitiu i a més disposaven de coneixements de química i d'òptica; l'altre grup, el dels “retratistes” el formaven els que avui coneixeríem com a fotògrafs i els que intentaven guanyar-se la vida amb la fotografia. Gràcies a ells, molta gent podia accedir a tenir un retrat (d'ell mateix o d'algun familiar), d'una forma més econòmica que a través d'un pintor. El nostre personatge formava part del primer grup.

No sabem amb certesa quan s'inicià Josep Marimon, com a aficionat, al món de la fotografia. Gràcies al seu fons fotogràfic, però, i concretament a una postal manuscrita pel mateix Marimon, sabem que fou important la influència del seu cunyat, Pere Rodón, també fotògraf aficionat. Es tracta d'una targeta postal de la carretera que uneix Jorba amb Igualada, feta pel mateix Marimon l'any 1910. Al revers de la postal Marimon escriu al seu cunyat el següent:

“(...) espero que m'envieu el que et demano ben aviat, doncs tinc moltes ganes de dedicar-me a la fotografia, com més faig més m'agrada. Ja m'explicaràs bé si s'han de rebel·lar i ficar-se igual les de bromur com les de procediments del sol (...)”

De fet, i després d'un primer estudi i tractament del fons, s'han pogut identificar 173 negatius de gelatina i plata sobre vi-

dre fets per Pere Rodón. Es tracta de fotografies datades entre 1900 i 1920 de retrats de grups de gent, aplecs i excursions, bona part d'elles de diferents indrets de la comarca de l'Anoia sense identificar.

Fou a Barcelona, però, i fruit del contacte que mantingué amb la Secció de Fotografia del Centre Excursionista de Catalunya (SF-CEC) i de l'Agrupació fotogràfica de Catalunya (AFC), on millorà i desenvolupà les seves inquietuds dins del món de la fotografia. Fou soci d'ambdues entitats i gràcies a elles pogué canalitzar la seva obra fotogràfica. La seva vinculació amb aquestes dues entitats barcelonines serà cabdal en la seva creació fotogràfica.

L'Agrupació fotogràfica de Catalunya i el Centre Excursionista de Catalunya, referents de l'associacionisme fotogràfic

La dècada dels anys vint està marcada, dins de l'àmbit fotogràfic, per la creació massiva d'associacions fotogràfiques i de noves publicacions especialitzades, a les quals Josep Marimon no fou aliè, com ja hem apuntat. Així mateix, i tal com afirma l'historiador S. Carl King², la confluència a Barcelona, entre els anys 1915 i 1920, de diferents factors culturals, econòmics i socials creà un ambient que incrementà l'interès per la fotografia: la ràpida expansió de la classe burgesa; una indústria editorial activa, sobretot en el camp de la fotografia, i la fundació de l'AFC, que serví de model per a la creació d'altres associacions fotogràfiques arreu de l'Estat espanyol.

L'any 1923 es creà a Barcelona l'AFC, entre els seus

membres fundadors hi ha Joaquim Pla Janini i Claudi Carbone ll, la influència dels quals és palesa a l'obra de Marimon, com explicarem més endavant. L'Agrupació proporcionava als seus membres informació sobre exposicions internacionals i els animava a participar en aquest tipus d'activitats.

Josep Marimon ingressà a l'AFC el 8 de maig de 1928 de la mà de Joan Xicart i Salvador Lluch, tots dos fundadors de l'AFC, juntament amb Janini i Carbonell, i també membres de l'SF-CEC; a la seva fitxa de soci consta com a número 82. L'any 1931 formà part de la seva junta directiva en qualitat de vocal de la Secció de Cultura. La seva obra la trobem publicada en diferents números del Butlletí de l'AFC de finals dels anys vint i primers dels trenta. Val a dir que a començaments de la dècada de 1930 el Butlletí de l'AFC era una de les millors revistes de fotografia publicades a Espanya, malgrat que només es distribuís entre els membres de l'Associació.

Les primeres notícies que tenim de la vinculació de Josep Marimon amb l'SF-CEC són de l'any 1923; l'any 1926 fou vocal de la Junta Directiva. És en aquesta època quan es començà a crear l'Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya en el qual podem trobar fotografies realitzades per ell.

Josep Marimon fou un membre actiu d'ambdues entitats. Participà en bona part de les activitats i cursos fotogràfics que es dugueren a terme. Destaquen els premis obtinguts en categories pigmentàries en el I Concurs Fotogràfic Fill d'A. Busquets i Duran de l'AFC, el 1927; al VI Concurs Anual de l'AFC, en categoria de bromurs i autocroms, el 1930; al VIII Concurs Anual de l'AFC, el 1932; al IX Concurs Anual de l'AFC, el 1933, i al Gran Premi a l'Exposició Històrica de la Catalunya Actual, organitzada amb el patronat de l'Ajuntament de Barcelona, el 1935.

La revista fotogràfica *Foto*, en el seu número de gener de 1932, li dedicà un article a les obres guardonades al VIII Concurs Anual de l'AFC:

"(...) De la Fotografía Plana, donde ya no se ven aquellos errores técnicos que de vez en cuando aparecían en anteriores certámenes, nos gustaron extraordinariamente: (...) Campamento gitano, Arrabal de pueblo y la Vid, tres bromóleos de José Marimón que nos descubren a un estupendo bromolista, al par que están dotadas de un buen gusto muy remarcable, en lo que se refiere a la composición (...)."

Tanmateix, cal destacar la medalla d'or obtinguda al VI Concurs Fotogràfic Premi Catalunya del Centre Excursionista de Catalunya, el 1930. Fent referència a aquest guardó *La Veu de Catalunya* li dedicà aquest article, que transcrivim literalment, en el seu número del 6 de febrer de 1930:

"(...) El señor Marimon, amb la modèstia que el caracteritza, tot d'una ha assolit l'aureola d'excel·lent copador d'aspecte fotogràfics i un admirable coneixedor de l'art de Daguerre. Les fotografies que exposa són un encert de tècnica i de concepció; l'autor ha sabut treure un gran profit del document fotogràfic i de les llums, ambdues situacions difícils d'agermanar (...).

Dues fotografies al bromur, procediment emprat per Josep Marimon en la seva obra i amb el qual guanyà diversos concursos. A la fotografia superior l'autor ha aplicat un flou a l'ampliadora per tal de difuminar la imatge i obtenir, així, un ambient més pictòric; a diferència de la inferior, que conserva un caire més documental. La primera guanyà el Gran Premi, en categoria de bromurs, a l'Exposició Històrica de la Catalunya Actual, organitzada amb el patronat de l'Ajuntament de Barcelona, el 1935; l'altra obtingué el primer premi, també en categoria de bromurs, al VI Concurs Anual de l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya de 1930. L'escena correspon a les feines d'uns pescadors a la platja de Caldes d'Estrac (Caldetes) l'any 1926.

CAT ANC Josep Marimon i Vidal

"(...) en aquest concurs el señor Marimon també ha donat proves de conèixer la fotografia artística en el mot més expressiu de la paraula. S'han presentat dues col·leccions destinades per optar al Premi extraordinari establert dintre del Premi Catalunya, i el Senyor Marimon ha estat també l'afortunat. La seva col·lecció de fotografies d'art, modulades amb la traça que permeten els procediments pigmentaris, denoten profunds coneixements, i una visió clara del camí que l'autor ha de seguir per la consecució de la veritable obra artística dintre del difícil art de la fotografia. (...)"

Així mateix, va presentar la seva obra a un gran nombre de salons nacionals i internacionals de fotografia. En destaquem alguns: I Saló Internacional de Barcelona de 1929 organitzat per l'AFC, on obtingué el primer premi en la categoria de bromurs; Saló Internacional d'Uruguai de 1930; Saló Internacional de Buenos Aires de 1930; VIII Saló Internacional de Fotografia de Madrid de 1930; III Saló Internacional d'Holanda de 1930; IV Saló Internacional de Fotografia del Japó; XXV Saló Internacional d'Art Fotogràfic de París de 1930; VI Saló Internacional de Fotografia de la Societat Fotogràfica de Saragossa de 1930; Saló Internacional de Tarragona de 1931 i XIII Saló Internacional d'Art Fotogràfic de Brussel·les de 1931.

Les seves fotografies les podem trobar il·lustrant el manual de referència de l'època de Manuel Vallvé, *Tratado moderno de fotografía*, publicat l'any 1935.

La seva obra: entre l'art i el document

Les característiques definitòries de l'obra de Josep Marimon són el predomini del paisatge i, en menor mesura, el costumisme, així com les imatges de caire documental, pel que fa a la temàtica. Des del punt de vista del que la geografia ha anomenat *excursionisme cultural*, els temes que hi apareixen són els propis de l'època: la descoberta del país i la recuperació del patrimoni. No hi falten les imatges de la Molina, del Montseny, ni del conjunts monumentals més emblemàtics de Catalunya: Poblet, Santes Creus, Sant Cugat del Vallès, Sant Joan de les Abadesses, etc. Destaca el reportatge realitzat amb motiu de la restauració del monestir de Sant Joan de les Abadesses l'any 1924 i el de l'Exposició Universal de Barcelona l'any 1929. A més, com tot fotògraf, Josep Marimon no deixà passar l'oportunitat de retratar el seu entorn més proper, com per exemple la Muntanya de Montjuïc o el primer partit de futbol a l'estadi de la mateixa muntanya el 1921, així com les feines del camp a Jorba o els retrats de familiars i amics.

De les seves primeres imatges positivades en paper destaquen els bromurs, pertanyents, des d'un punt de vista estètic, al pictorialisme i caracteritzats per l'ús del flou aplicat a l'objectiu de l'amplidors i de negatius de paper. A banda, també destaca l'ús generalitzat de tècniques pigmentàries, com el bromoli i el bromoli transportat, procediments que arribà a dominar amb gran destresa. En aquest sentit, la seva obra s'apropa a dos contemporanis seus i, segurament, coneguts de l'AFC, Joaquim Pla Janini i Claudi Carbonell.

Els procediments pigmentaris permetien l'acció directa de l'autor sobre la imatge final per eliminar detalls molestos, destacar les llums altes o introduir efectes de pinzellades –procediments que en aparença poden ser contradictoris amb una pràctica documental–. Marimon, però, els feia servir més per afegir un plus artístic a la fotografia, que no pas com a forma de negar aquesta realitat, matèria primera de la imatge.

Les imatges de Josep Marimon i Vidal revelen els interessos del fotògraf i del seu temps, i ens ofereix un retrat d'aquella petita burgesia il·lustrada i que, fins a l'esclat de la Guerra Civil, recorria el país a la redescoberta del nostre patri-

moni. Retrat que compta amb el valor afegit de la qualitat artística del seu autor, com avalen els guardons i premis obtinguts al llarg de la seva vida.

La descoberta del fons fotogràfic Josep Marimon i Vidal, fins ara totalment inèdit, representa una gran troballa per a la història de la fotografia i de l'excursionisme científic català.

Francesc Sánchez Mata

Notes

1. CATALÀ-ROCA, F. (1995). *Impressions d'un fotògraf. Memòries*. Barcelona: Edicions 62, 198 pàg.
2. KING, SIR CARL (invierno-primavera 2000). *El impresionismo fotográfico en España, en Archivos de la fotografía, Vol. IV, núm.1*. Zarautz: Photomuseum Argazki Euskal Museoa. pàg. 88-89.

LA FUNDACIÓ ROCA I GALÈS: SÍMBOL DEL COOPERATIVISME A CATALUNYA

El passat 30 de juliol es va signar el conveni de col·laboració entre l'Institut per a la Promoció i Formació Cooperatives –IPFC– (Departament de Treball), l'Arxiu Nacional de Catalunya (Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació) i la Fundació Roca i Galès per a la descripció i digitalització dels fons documentals del cooperativisme català.

La Fundació Roca i Galès és una fundació privada constituïda el 6 de juliol de 1976 que es regeix per la Llei de fundacions privades de Catalunya, inscrita al Registre de Fundacions amb el núm. 102 com a fundació cultural privada de promoció, amb seu social a Barcelona. La Fundació Roca i Galès prové de la voluntat de la Junta General de la Cooperativa de Crèdit i

Fundació Roca i Galès. Fons: *Cooperativa La Dignidad*. (Foto: P. Frago)

Fundació Roca i Galès. Fons: *Cooperativa La Flor de Maig*
(Foto: autor no identificat)

Estalvi de Barcelona, celebrada el 15 d'octubre de 1965, que en dissoldre's va prendre l'acord de constituir, amb el sobrant de la liquidació del seu patrimoni, una fundació destinada a la promoció del cooperativisme, la defensa del patrimoni natural de Catalunya i també del benestar social. Forma part des dels seus orígens del Centre UNESCO de Catalunya i la Coordinadora Catalana de Fundacions.

Segons els acords de constitució i els seus estatuts, la Fundació Roca i Galès té per finalitat l'estudi i la promoció del cooperativisme a Catalunya, en tots els seus aspectes, com a instrument indispensable d'una economia social, i la promoció del coneixement i la defensa del patrimoni natural i del benestar social dins de l'àmbit cultural català.

Els fons documentals de la Fundació Roca Galès

Des de la seva creació, la Fundació ha recuperat i conservat els arxius històrics d'un gran nombre de cooperatives catalanes, com les emblemàtiques *Sociedad Cooperativa Obrera de Consumo de Tejedores a mano de Gracia* (1895-1986), *Sociedad Cooperativa Obrera de Ahorro y Consumo La Flor de Mayo* (1908-1948), *Sociedad Cooperativa de Consumo "La Vanguardia Obrera de Horta"* (1894-1979), *Unión Cooperativista Barcelonesa* (1929-1978) o la mítica *La Rubinense Sociedad Cooperativa para el Consumo* (1897-1972), coneguda amb el nom de La Rubinenca, que va ser al llarg de la seva història i sobretot en la dècada dels anys cinquanta del segle passat una de les cooperatives de més importància econòmica de Catalunya¹. Aquestes cooperatives de consum, com tantes altres de diferents indrets de Catalunya, varen sorgir al llarg de la segona meitat del segle XIX per fer front al constant augment dels preus dels queviures. Aquestes cooperatives varen aconseguir preus més barats mantenint la qualitat del producte i varen repartir beneficis entre els seus socis. Els botiguers varen reaccionar a aquesta competència sol·licitant-ne de manera reiterada al poder municipal la dissolució; per tant, algunes d'aquestes

cooperatives es varen veure obligades a fer aturades intermitents de la seva activitat o a modificar-ne la denominació.

Alhora, la Fundació també aplega la documentació que varen generar organitzacions com les federacions de cooperatives que tenen una clara representació en la Federació de Cooperatives de Catalunya (1935-1936) i la Federació Local de Cooperatives de Barcelona (1935). En un altre vessant, hi ha les organitzacions fruit de la *Ley de Cooperativas*, promulgada el 1942, com la *Unión Territorial de Cooperativas de Consumo de Barcelona* (1947-1959) o la *Unión Territorial de Cooperativas de Consumo* (1942-1976), aquestes entitats estaven subordinades a diversos ens vinculats a través de l'Obra Sindical de Cooperación amb la Central Nacional Sindicalista.

També custodia una part del fons personal del cooperativista i polític Joan Ventosa i Roig (1883-1961)², que conté part de la seva obra creativa, correspondència entre Pérez Baró, Fabra Ribas i J. Gascón, entre altres, i escrits de condol arran del seu òbit el 1961. Aquest fons fou donat per Albert Pérez i Baró³. Finalment, cal destacar una col·lecció de dossiers generats arran dels processos oberts, a finals de la dècada dels setanta principis dels vuitanta, per la devolució del patrimoni incautat pel franquisme a les cooperatives com *Porvenir Manlleuense*, *Cooperativa de Consumo La Blandense*, *Cooperativa la Regeneradora Vilanovina*, *Cooperativa de Consumo la Reforma Vendrellense*, *Cooperativa Obrera de Consumo de Balsarenys*, *Cooperativa La Fraternidad*, entre altres.

Objectiu del conveni: la preservació i la difusió del patrimoni documental de la Fundació

L'objectiu final del conveni signat és la difusió dels fons que custodia la Fundació Roca i Galès a través de mitjans telemàtics. Per assolir-lo, les tres institucions signatàries han sumat esforços: l'Institut per a la Promoció i Formació Cooperatives dinamitza i assumeix el cost econòmic del projecte; la Fundació Roca i Galès, com a titular dels fons documentals, n'autoritza el seu tractament i digitalització i posa el seu personal a disposició, i l'Arxiu Nacional de Catalunya fa l'assessorament tècnic del tractament arxivístic i de la reproducció de la documentació i allotjarà en el seu web la còpia digital dels fons que formaran part de l'arxiu de complement. Per a la realització dels treballs s'ha contractat un arxiver amb experiència en el tractament de fons privats.

Però, per assolir aquest objectiu, prèviament cal fer un seguit de tasques:

1. Identificar els fons que aplega l'arxiu de la Fundació.
2. Descriure cadascun dels fons documentals en l'àmbit de fons i d'unitat documental composta o simple.
3. Utilitzar una fitxa catalogràfica i un programari compatible amb l'aplicació GANC.
4. Preparar i digitalitzar els fons documentals.

Una vegada s'han determinat quins fons constitueixen l'arxiu de la Fundació Roca i Galès, s'ha iniciat el tractament arxivístic del fons documental, paral·lelament a la preparació d'aquest fons per a la seva reproducció. Quan disposem de la

Fundació Roca i Galès. Fons: *Cooperativa La Flor de Maig*
(Foto: Autor no identificat)

còpia digital es migrarà la informació continguda en la base de dades a l'aplicació GANC, i posteriorment s'associarà la unitat documental digitalitzada a la unitat de catalogació corresponent. Al final d'aquest procés, l'usuari podrà consultar la documentació en línia, mitjançant el lloc web de l'Arxiu Nacional de Catalunya o a través de l'enllaç del web de la Fundació Roca i Galès.

El primer fons descrit i digitalitzat és el de la *Sociedad Cooperativa Obrera de Ahorro y Consumo La Flor de Mayo* (en aquests moments se n'ha conclòs el tractament arxivístic i es troba en procés de digitalització) i posteriorment es continuarà amb els fons de la *Sociedad Obrera de Consumo La Dignidad* i de la *Sociedad Cooperativa El Reloj*, antecedents de la *Unión Cooperatista Barcelonesa*, que actualment estan en fase de descripció.

El fons de la *Sociedad Cooperativa Obrera de Ahorro y Consumo La Flor de Mayo*⁴

El fons documental de la *Sociedad Cooperativa Obrera de Ahorro y Consumo La Flor de Mayo* custodiat per la Fundació Roca i Galès és parcial, ja que una part d'aquest és a l'Arxiu Municipal del Districte de Sant Martí⁵ i en mans de particulars.

El fons abasta cronològicament del 14 de maig de 1908 al 20 de gener de 1948 i té un volum de 119 unitats documentals, 63 de las quals són positius en blanc i negre.

Si bé l'Arxiu de Sant Martí de Provençals conserva la documentació fundacional lliurada pel Sr. Crispí Martínez, últim president de la Flor de Maig. La Fundació Roca i Galès custodia, entre altres, la documentació que varen generar les diferents polítiques d'absorció que tingueren lloc en dos períodes de la seva història: la primera expansió es produí en la dècada dels anys vint, quan es fusionà amb la *Cooperativa La Constancia Sagrerense*, i l'altra expansió va tenir lloc en la dècada dels anys quaranta, quan absorbí, entre altres, *La Independiente*, *La Previsora*, *El Amparo Obrero* o *Guinardó*, que la conduí a un procés de liquidació que va concloure el 1946. Entre la documentació conservada també cal destacar la produïda per òrgans de govern, com llibres d'actes de les juntes de govern, de les assemblees generals, dels consells directius i la comissió interventora que la va conduir a la liquidació. I per últim, sobresurt la documentació fruit de l'adquisició de béns immobles (1908-1931). Pel que fa a la documentació gràfica són rellevants les imatges de la cooperativa que mostren les diferents instal·lacions: magatzems, obradors, interiors d'establiments,

Fundació Roca i Galès. Fons: *Cooperativa La Flor de Maig*
(Foto: autor no identificat)

façanes d'edificis, que il·lustren l'activitat comercial de la dècada dels anys vint i trenta.

La Flor de Maig fou una de les cooperatives de consum més importants de Barcelona, una associació constituïda el 1890 per setze boters presidits per Jaume Anglès, al barri del Poble Nou. El 1896 comprà uns terrenys al carrer Wad-Ras, on va edificar la seva seu, el 1908 va comprar la granja de Cerdanyola que portava el seu nom. El seu president, Jaume Anglès, fou un dels tres primers delegats per representar els cooperativistes catalans al Congrés de l'Aliança Cooperativa Internacional de 1902 a Manchester. En l'època de la Dictadura va començar a absorbir diverses petites cooperatives d'economia feble en distints indrets de la ciutat i a fer-ne sucursals. L'any 1927, la *Cooperativa la Flor de Maig* estava considerada com una de les quatre cooperatives de consum més importants de Catalunya, juntament amb *La Equitativa* de Palamós, *La Unió Cooperatista Barcelonesa* i *Siglo XX*. Aleshores, *La Flor de Maig* tenia 1.560 socis, amb un volum de vendes de 2.731.000 pessetes i comptava amb set sucursals amb local propi, a més de la granja de Cerdanyola. L'any 1936, *La Flor de Maig*, juntament amb *La Fraternitat*, *L'Andreuena*, *La Previsora*, *Pau i Justícia*, *Siglo XX*, entre altres, es fusionaren i constituïren la

Unió de Cooperadors de Barcelona, a la qual *La Flor de Maig* aportà vuit sucursals. El 1940 es va constituir la comissió liquidadora amb la instrucció de retornar aquesta entitat al seu estat primitiu de cooperatives aïllades. *La Flor de Maig* es reorganitzà amb quatre sucursals i 1.420 socis, després d'una política d'absorcions de petites cooperatives en estat deficitari va passar a tenir catorze establiments, però amb un dèficit econòmic important que va conduir a la venda del seu patrimoni immobiliari i a la seva desaparició.

Pilar Frago Pérez

Notes

1. Aquest fons és un dels més voluminosos que custodia la Fundació Roca i Galès, compta amb 272 llibres d'actes i de comptabilitat, 20 arxivadors amb escriptures, unes 93 carpetes de correspondència i una quantitat indeterminada d'imatges. Complementa el fons *Cooperativa la Rubinenca* (CAT ANC 1 – 88) dipositat a l'Arxiu Nacional de Catalunya que abasta cronològicament de l'any 1893–1961 amb un volum de 30,4 m (290 unitats d'instal·lació).

2. Joan Ventura i Roig fou president de la Federació de Cooperatives de Catalunya (1922-34) i de la *Federación Nacional de Cooperativistas de España* (1929-34) i membre del Comitè Central de l'Aliança Cooperativista Internacional (1924-44). Com a diputat d'Esquerra Republicana de Catalunya col·laborà en el Projecte de llei de cooperatives de la Segona República (1931), i fou l'impulsor de la legislació cooperativista de la Generalitat (Llei de bases de la cooperació de febrer de 1934). A més, fou conseller d'Agricultura i Economia en el darrer govern de Macià (octubre del 1933 - gener del 1934), secretari del Consell de la Cooperació del Ministeri de Treball i, durant la Guerra Civil, membre del Consell d'Economia de la Generalitat. S'exilià a Mèxic on exercí diversos càrrecs de l'administració i participà activament en diverses entitats catalanes creades a l'exili. Té una extensa obra sobre cooperativisme, entre la que destaca el seu darrer treball elaborat conjuntament amb Albert Pérez Baró, *El moviment cooperatiu a Catalunya* (1961).

3. Albert Pérez i Baró (Barcelona 1902-1989) fou un escriptor i sindicalista català. Milità a la CNT i col·laborà en els diaris *Solidaridad Obrera* i *El Diluvio*. Durant la Guerra Civil espanyola fou cap de negociat de la Conselleria d'Economia de la Generalitat de Catalunya i tingué un paper important en l'aplicació del Decret de col·lectivitzacions. El 1939 es va exiliar, i en tornar a la mort de Franco, fou un dels capdavaners de la reactivació de les cooperatives. Fou autor d'obres tan emblemàtiques com *Cooperativisme, Història de les cooperatives a Catalunya*, etc.

4. Per a la contextualització històrica s'ha utilitzat l'obra d'Albert Pérez Baró, *Història de les cooperatives a Catalunya*. Barcelona: Editorial Crítica, 1989.

5. <http://www.bcn.es/arxiu/santmarti/> [Consulta: 24 d'octubre de 2006] i HUERTAS CLAVERIA, Josep M. "La herència de la Flor de Maig". Dins *La Vanguardia* (6 de març de 2007). [disponible també en línia] <<http://hemeroteca.lavanguardia.es/previewPdf.html?id=56001786&search=Flor%20de%20Maig>> [Consulta: 24 d'octubre de 2008].

INTERVENCIÓ DE PRESERVACIÓ EN EL FONS DE SOLIDARIDAD NACIONAL - LA PRENSA DE L'ANC

L'ANC ens va encarregar la feina de substituir el sistema de protecció actual del fons del diari *Solidaridad Nacional-la Prensa* per un de conservació i, separar, alhora, les diferents tipologies de documentació.

Aquest fons va ser creat per un diari, *Solidaridad Nacional*, i per tant tenia una finalitat immediata d'informació. En el seu moment no es va tenir en compte com i de quina manera es conservava, ja que l'objectiu no era aquest. Això n'ha facilitat la degradació, motiu pel qual és molt necessària aquesta intervenció de preservació.

Aquest fons està format per 783 arxivadors i cada arxivador conté la documentació dividida en 20-40 sobres de paper kraft, identificats amb un número i un nom (veu). El contingut d'aquests sobres és molt divers. Podem trobar papers, diaris, fo-

Sistema d'instal·lació original
(Foto: G. Goicoechea)

Classificació de les veus en sobres de paper kraft
(Foto: G. Goicoechea)

Eliminació de les grapes
(Foto: G. Goicoechea)

Procés de treball, on es pot observar la classificació de les fotografies segons el seu format. (Foto: G. Goicoechea)

Carpets i arxivador de conservació on es guarda la documentació en paper
(Foto: G. Goicoechea)

Caixa de conservació on es guarden les fotografies
(Foto: G. Goicoechea)

tografies (el 99% en blanc i negre) i planxes tipogràfiques (de metall i plàstic) dins d'un mateix sobre. Aquest fet ha provocat moltes alteracions en la documentació, sobretot en les fotografies, atès que es tracta d'un material més sensible. A causa d'un excés de pressió entre els diferents materials, juntament amb una humitat relativa elevada, moltes fotografies estan enganxades entre si. Per tant, ha estat necessari separar la documentació fotogràfica de la resta.

També s'han trobat fotografies amb la imatge esvaïda o amb el color alterat, resultat d'un processament incorrecte, així com grups de fotografies grapades entre si o notes de premsa adherides amb cel·lo directament sobre el revers de les fotos. Aquestes alteracions són degudes a la immediatesa d'aquest fons, abans esmentada.

Procés de treball

La intervenció comença amb la separació de la documentació en suport cel·lulòsic, fotogràfic i planxes de metall.

A continuació, expliquem, de manera individual, la intervenció realitzada en cada material.

Paper

Es col·loca en carpets de conservació que substitueixen els sobre de paper kraft (material de mala qualitat i elevada acidesa). Dins de cada carpeta se separen, amb camises de paper barrera, els papers amb un elevat grau d'acidesa. D'aquesta manera, s'evita la migració de l'acidesa a la resta de la documentació. També s'eliminen tots els elements metàl·lics (grapes i clips), en cas que sigui necessari els clips se substitueixen per uns de plàstic.

Seguidament s'anota el número i nom de la veu corresponent a la solapa de la carpeta, i es col·loca en arxivadors de conservació. Quan hi ha una acumulació important de documents dins d'una mateixa carpeta, i per evitar que s'obri, es lliga amb beta de cotó. En cada arxivador s'anota a fora l'interval de carpets que conté.

Fotografies

Les fotografies se separen per formats, i se'n estableixen sis de diferents. Cada grup es col·loca dins d'una camisa de paper barrera, i s'anota a fora el número i nom de veu corresponent. En cas que en una mateixa veu hi hagi poques fotografies, s'ajunten en un sol format per no diversificar gaire el fons.

Si trobem fotos doblegades, es despleguen i es col·loquen en una caixa d'un format més gran. Si la foto és superior a la mida de la caixa més gran, aquesta es manté doblegada en la caixa corresponent.

Moltes fotografies s'han trobat adherides a un suport de paper, amb anotacions que fan referència a la foto. En aquests casos se separa del suport i es conserva només el text, que s'adjunta amb un clip de plàstic a la fotografia, per evitar que es perdi informació.

També s'eliminen tots els elements metàl·lics (grapes i clips). En els casos en què el clip o la grapa servien per adjuntar la nota de premsa a la foto, se substitueixen per un clip de plàstic, de manera que es manté junta tota la informació.

Les fotografies enganxades entre si, se separen de la resta i es porten al taller de restauració. Mitjançant un tractament humit en cambra, se separen, s'assequen per oreig i s'aplanen. Posteriorment, es tornen a col·locar al seu lloc corresponent.

Finalment, les camises es col·loquen dins unes caixes de conservació especials per a fotografies, del format corresponent. Quan es té una caixa plena, s'anota l'interval de veus que conté.

En una feina posterior, aquestes fotografies passaran a ser numerades amb el número de fons / número de veu / número de fotografia, i enfundades individualment en bosses de polièster (Mylar).

Planxes tipogràfiques

Les planxes es protegeixen amb embolcalls de paper de conservació, de manera que es fa un sol embolcall per cada veu. A fora s'hi anota el número i nom de la veu a què correspon, i es col·loca dins d'un arxivador de conservació només per a planxes. Algunes planxes metàl·liques estan rovellades, altres tenen restes de la tinta d'impressió i/o adhesiu pel revers, cosa que afecta la resta de documents. Per tant, era molt necessari separar-les.

Per facilitar la localització posterior de tota la documentació que té una veu, s'ha confeccionat una taula on s'anota quants formats hi ha de cada veu i si té documentació de paper i/o planxes de metall. Els arxivadors amb la documentació de paper es mantenen en el mateix dipòsit, i les caixes amb les fotografies es traslladen a una sala habilitada i condicionada per a aquest tipus de material.

Com a conclusió, podem dir que amb aquesta intervenció s'han millorat notablement tant les condicions de conservació com la seva classificació, cosa que facilita la consulta del fons.

Teixell s.c.p.
Núria Casademunt
Begoña Cabero
Aina Vila

ANC@ula L'APLICACIÓ DIDÀCTICA DE L'ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA, A INTERNET

El passat dia 12 de novembre es realitzà a l'Arxiu Nacional de Catalunya la presentació de l'aplicació ANC@ula, en un acte que presidiren el senyor Joan Badia, director general d'Innovació del Departament d'Educació, i el senyor Ramon Alberch, subdirector general d'Arxius i Gestió Documental en representació del senyor Josep Maria Carreté, director general del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura.

Creat el 2002 i desenvolupat amb el suport del Departament d'Educació, gràcies a l'acord de col·laboració signat el 2005, el Servei Didàctic de l'ANC és un servei consolidat, l'instrument principal del qual és l'aplicació ANC@ula.

Aquesta aplicació, dissenyada per facilitar la utilització d'una selecció representativa dels documents d'arxiu com a recurs didàctic, combina el respecte als principis de descripció arxivística amb la necessitat de facilitar la cerca als usuaris escolars, i permet la formació de futurs usuaris d'arxiu.

La seva publicació en la Xarxa posa a l'abast del món escolar un ampli conjunt de recursos documentals, seleccionats amb criteris didàctics, que poden facilitar la creació dels laboratoris d'història a l'aula i contribuir a la innovació didàctica i a la formació dels nous ciutadans.

Procediments de selecció dels documents

Es realitza a partir d'un buidat temàtic, tenint en compte el currículum, a més d'altres criteris relacionats amb la didàctica de la recerca.

El procediment de descripció didàctica respecta escrupolosament la informació continguda en els camps de descripció arxivística que són normatius.

Descripció de funcions de l'aplicació ANC@ula

Es compon de dos mòduls: producció i consulta.

El mòdul de producció permet la realització dels processos interns i facilita el traspàs de dades amb els altres mòduls de gestió de la documentació de l'ANC, mentre que el mòdul de consulta, accessible per internet, facilita la cerca dels documents seleccionats i la seva visualització en pantalla.

El mòdul de producció: elements característics

Cadascun dels registres correspon a la fitxa d'un document i reuneix, d'una banda, un conjunt de camps que contenen els principals elements de descripció arxivística i garanteixen la referència concreta del document (arxiu, fons, codi de nivell, codi de unitat, títol i descripció...), i de l'altra, un conjunt de camps que faciliten l'explotació didàctica del document (dossier temàtic, descriptor temàtic, descriptor onomàstic, descriptor toponímic, que inclou lloc específic, descriptor tipus de document...).

ANC@ula està integrada en el sistema de gestió documental de l'ANC (GANC) i, per tant, pot importar informació

procedent dels camps de descripció dels altres mòduls, funció que, entre altres avantatges, disminueix el risc d'errades de transcripció i agilita els processos.

Entre les particularitats del mòdul destaca la disponibilitat de taules de descriptors que faciliten la cerca i la relació entre els documents, condició necessària per esdevenir un recurs didàctic.

La taula diccionari de *Descriptors onomàstics* conté, actualment, 2.400 referències que inclouen noms de persona, de famílies i d'institucions, i es gestiona mitjançant una base de dades independent. Presenta tres camps concatenats que recullen la *forma autoritzada del nom*, les *formes paral·leles* i *altres formes*, tal com recomana la norma ISAAR 2 de descripció d'autoritats. Per tant, la cerca actua a partir de qualsevol de les tres formes del nom.

Es preveu, a més, que en la propera fase de desenvolupament del mòdul de consulta s'inclogui una opció de menú que permeti a l'usuari accedir a la història i les relacions del nom, així com altres camps que permeten ampliar la informació i, en conseqüència, poden ser de gran utilitat als usuaris escolars atès que els facilita la contextualització dels documents.

Els *descriptors temàtics*, organitzats jeràrquicament, permeten la recuperació dels registres associats a un descriptor i tots els que en depenen.

Els *descriptors topònims*, organitzats també de forma jeràrquica, permeten la recuperació dels documents que donen informació sobre un lloc determinat. Associat a aquest descriptor en pot aparèixer un altre de lloc precís que permet concretar topònims menors.

Mòdul de consulta

S'hi accedeix des del web de l'Arxiu Nacional de Catalunya i permet la cerca per dossiers temàtics o per camps: <http://cultura.gencat.net/anc/Sdanc/>

Acte de presentació a la seu de l'ANC de l'aplicació ANC@ula.
(Foto: E. Roca)

La *cerca per camps* permet introduir criteris de cerca en tots ells i, per tant, pot actuar alhora sobre diversos fons documentals i diversos arxius.

Quant a la *cerca per dossier temàtic* es preveu que sigui de gran utilitat, especialment per als docents, que hi podran trobar aplegats un conjunt de documents en relació amb un tema.

El resultat de la cerca es dona en format inventari i permet accedir a la fitxa del document i a la seva imatge digital, que es pot visualitzar en pantalla i imprimir.

L'accés a l'aplicació a través de la Xarxa permet utilitzar-la en l'atenció als usuaris escolars en el mateix arxiu, però sobretot és important remarcar la possibilitat d'utilitzar-la com a eina dins de l'aula i en múltiples contextos educatius.

Aportacions

L'aplicació ANC@ula permet realitzar una cerca ràpida, com a resultat de la qual es poden visualitzar les fitxes descriptives dels documents i la seva imatge digital

Actualment ANC@ula consta d'uns 5.000 documents seleccionats i les seves corresponents imatges de diversos fons: Família Castañer, Josep Rafael Carreras i Bulbena, Llinatge Sentmenat, Marquesos de Castelludosrius, Generalitat de Catalunya (Segona República), Col·lecció Barella de cartografia, Col·lecció Salvador Ferrer i Picàs i Brangulf (fotògrafs), entre altres.

Permet accedir a documents, tant d'imatge com textuals, relacionats amb temàtiques molt diverses que abasten des del segle XVI fins al XX, entre els quals cal destacar les sèries corresponents a les actes de govern de la Generalitat Republicana i, en general, els relacionats amb el primer terç del segle XX.

Alguns exemples de documents destacats que ja es poden consultar són els següents:

- Establiments emfitèutics i cartes precàries (s. XVII-XVIII).
- Arrendament de terres i masoveries (s. XVIII a XX).
- Testaments, contractes, inventaris de béns (s. XVIII-XX).
- Documentació relacionada amb la fabricació i el comerç de licors i d'indianes.
- Documents que permeten estudiar la vida quotidiana, tant a Catalunya com a les colònies d'Espanya a Iberoamèrica, com el *Diari de les novetats de la Cort de Lima*, escrit pel capellà Diego Ramon de Aulestia. (1726-1730).
- Correspondència, fotografies i documentació personal que mostra les vivències de diferents èpoques.
- Actes del Consell Executiu de la Generalitat de Catalunya (1931 a 1939)
- Mapes, bans, edictes, plànols, i cartells de diferents èpoques.
- Fotos relacionades amb la Guerra Civil espanyola (1936-1939)

I alguns dels dossiers temàtics són:

- Peresteva, armer reial (segle XVIII)
- La Guerra Gran (1793-1795)
- Guerra del Francès (1808-1814)

Base de dades ANC@ula. Mòdul de consulta. Visualització de la imatge del document associada a la fitxa. Bergantí "Spiridion", 1831-1833. CAT ANC Fons *Família Castañer*, [escritura de compra d'un quart de l'Spiridion a nom de Joaquim Castañer. 24 d'agost de 1833].

- L'Spiridion, el darrer viatge (segle XIX)
- Guerra Civil espanyola (1936-1939): refugiats de guerra a Catalunya i d'altres relacionats amb la Guerra Civil i la Segona República [en preparació]

Es preveu un increment anual d'uns mil nous documents amb les seves corresponents imatges associades.

Aquesta aplicació neix amb la voluntat d'arribar a tots els ciutadans i ciutadanes del país, que hi podran accedir des d'entorns educatius amplis, ja sigui des d'una formació d'adults, del suport familiar en l'educació i, també, a l'escola. Pretén ser un recurs útil tant per al professorat, en la preparació dels crèdits corresponents, com per a l'alumnat, en la realització de recerques escolars o en l'aprofundiment de coneixements específics introduïts a l'aula mitjançant la utilització de documents que formen part del nostre patrimoni cultural.

ANC@ula obre la porta a la creació d'una gran base de documents d'arxiu accessible des de totes les escoles de Catalunya i, gràcies a la qual, podran disposar d'un recurs didàctic de gran valor i contribuir al desenvolupament del laboratori d'història a l'aula.

Amb aquest objectiu, ben aviat ANC@ula es posarà també a disposició dels usuaris, a través d'un enllaç a la XTEC (Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya) i altres entorns relacionats amb la didàctica de les ciències socials i, especialment, amb la didàctica amb fons d'arxiu.

Des de la convicció que, en la societat del segle XXI, les institucions escolars han d'implicar-se en l'educació dels joves i amb l'objectiu de contribuir a la democratització del patrimoni documental, l'Arxiu Nacional de Catalunya s'esforça, amb il·lusió, per desenvolupar aquest recurs.

Pilar Reverté Vidal

EL FONDS DEL CENTRE DE LA PROPIETAT INTEL·LECTUAL (1900-1918)

L'any 1993 la Direcció General del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura va transferir a l'ANC la documentació que havia heretat de la Delegació a Barcelona de l'Institut Nacional del Llibre Espanyol (INLE), organisme oficial que entre 1942 i 1981 s'ocupava del sector del llibre.

Barrejada amb els arxius d'aquesta delegació s'hi conservava la documentació de les entitats que l'havien precedit, la Cambra Oficial del Llibre de Barcelona i el Centre de la Propietat Intel·lectual. L'any 1998 l'ANC separa la documentació segons el productor i així en resulten tres fons diferenciats: el Centre de la Propietat Intel·lectual (1900-1918), la Cambra Oficial del Llibre de Barcelona (1918-1942) i la Delegació a Barcelona de l'Institut Nacional del Llibre Espanyol (1942-1981).

El fons del Centre de la Propietat Intel·lectual (CPI) és el més petit i incomplet dels tres, tant sols ocupa un arxivador (0,1 m) que conté 255 documents textuais. S'hi detecten llacunes importants, com ara els llibres d'actes de la primera dècada (de 1900 a 1909) o la correspondència i els estats de comptes de la segona (entre 1907 i 1918).

El fet de tractar-se d'un volum reduït ha permès plantejar la descripció dels documents peça a peça, en lloc d'inventariar expedient per expedient com és habitual amb la majoria dels fons de l'Administració –sovint formats per sèries molt voluminoses–. L'any 2007, d'acord amb les pautes de l'Àrea dels Fons de l'Administració de l'ANC, l'arxivera Montserrat Cuyàs en va fer el tractament, respectant en tot moment l'ordre original (ordenació física i classificació) que presentava el fons. El tractament ha consistit a substituir l'arxivament original per material de conservació permanent, catalogar les unitats documentals simples (els 255 documents), elaborar índexs onomàs-

tics (de persones i entitats) i toponímics, així com una primera descripció de la guia del fons. Posteriorment, s'han digitalitzat els documents, s'ha revisat el tractament i s'hi ha afegit un petit vocabulari controlat sobre els temes o assumptes tractats en els documents. La documentació és de lliure accés i és previst que ben aviat el fons sigui accessible per internet.

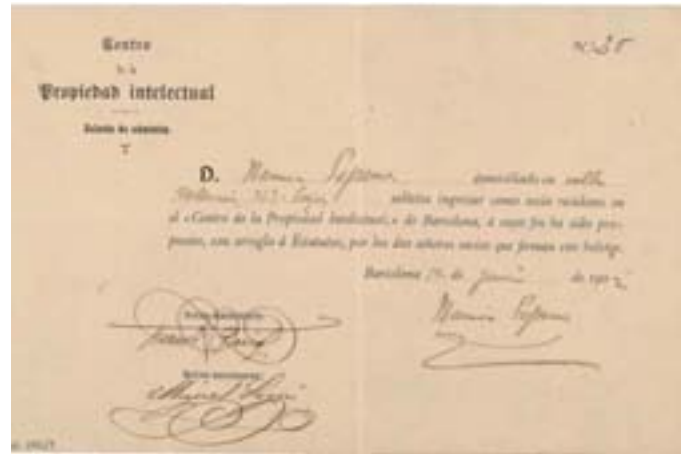
La història del productor

El procés de modernització del món editorial iniciat a finals del segle XIX planteja a primers del XX la necessitat de modificar la legislació del sector i, alhora, la necessitat del mateix sector de vetllar perquè els seus interessos empresarials (producció i comerç del llibre) no es vegin afectats negativament per la manera d'aplicar la nova legislació.

És en aquest context on sorgeix el Centre de la Propietat Intel·lectual com a entitat especialitzada en els aspectes legals del sector i diferenciada d'altres entitats del moment, com l'Institut Català de les Arts del Llibre (1898-1939) que s'ocupava de temes més gremials (aspectes tècnics, formació, etc.). De fet, el Centre i l'Institut es complementaven, tant és així que van compartir seu durant uns anys i, sovint, entre els membres de les respectives juntes directives hi figuren les mateixes persones.

El Centre de la Propietat Intel·lectual es va crear a Barcelona l'abril de 1900 com una associació d'editors, llibreters i titulars de drets d'autor per a la defensa dels interessos de la indústria del llibre i s'inscriví en el Registre d'Associacions el 6 de juny de 1900.

Segons els seus estatuts, l'entitat acollia les diferents professions que participaven en la publicació d'obres literàries, científiques i artístiques, és a dir, que amb el seu treball artístic o mercantil publicaven o contribuïen a la publicació de tota mena de llibres, fullets, estampes, periòdics, peces de música,

Butlleta d'admissió de Ramon Sopena com a soci del Centre, 1 de juny de 1902. CAT ANC Fons Centre de la Propietat Intel·lectual; 1-261, uc. 242.

gravats, fotografies, pintures i escultures i, en general, qualsevol obra susceptible de drets de propietat intel·lectual.

Entre els socis fundadors figuren els representants de les impremtes, editorials i llibreries més conegudes de l'època, com Francesc Simón (Editorial Montaner i Simón), Pau Salvat (Editorial Salvat i Fills), Eugeni Subirana (Impremta, llibreria, enquadernació Subirana Germans), Miquel Seguí (Centre Editorial Artístic Miquel Seguí), els germans Gustau i Joan Gili (Editorial Gustau Gili), Josep Espasa (Editorial Espasa Germans), Antoni Joan Bastinos (Editorial Bastinos), Francesc Seix (Editorial Seix), Manel Maucci (Casa Editorial Maucci), Rafael Torrens (Editorial Rafael Torrens), entre altres.

Els òrgans directius del Centre eren la Junta General de Socis i el Consell d'Administració o Junta Directiva que la Junta General elegia cada quatre anys (sempre a finals de desembre), si bé cada dos anys calia renovar la meitat dels càrrecs. Formaven la Junta Directiva el president, vicepresident, secretari, vicesecretari, tresorer, vicetresorer i bibliotecari.

A més, per al seu funcionament diari, el Centre comptava amb un secretari gerent nomenat per la Junta Directiva i altre personal a sou. Tres van ser els secretaris gerents de l'entitat: Antoni García Llansó (1900-1915), Ignasi Folch i Torres (com a interí, d'abril de 1915 a gener de 1916) i Josep Pedrerol (1916-1918).

Les actes i altres escrits documenten la composició de les juntes elegides cada quatre anys, així com les renovacions d'alguns dels membres cada dos. L'únic que no hi ha documentat és la

Junta Directiva	1900 - 1904		1905 - 1908		1909 - 1912		1913 - 1916		1917 - 1918
Càrrec	1900	1903	1905	1907	1909	1911	1913	1915	1917
President	Francesc Simón		Antoni J. Bastinos		Pau Riera i Sans		Francesc Puig		Pau Salvat
Vicepresident	Lluís Tasso	Joan Gili	renovació [Gustau Gili]		Gustau Gili	Miquel Casals	Antoni Virgili		
Secretari	Pau Salvat	Josep Paluzie	renovació [?]		Josep Gallach		Albert Martín		Ramon Casals
Vicesecretari	Miquel Seguí		Albert Martín		Ramon Sopena	Alfons Vilardell		Juli Gibert	
Tresorer	Eugeni Subirana		Francesc Puig		Eugeni Subirana		Josep Paluzie		
Vicetresorer	Francesc Puig	Francesc Seix	renovació [?]		Pau Salvat		Hereus de J. Gili		Vicenç F. Perelló
Bibliotecari	Josep Massó	Josep Font	Josep Espasa		Francesc Simón		Fills de J. Espasa		Lluís Gili
Secretari gerent	1900 - març 1915						1915		1916 - 1918
	Antoni García Llansó						Ignasi Folch i Torres		Josep Pedrerol

projecte de Cambra del Llibre i el juny de 1918 la Junta General aprova la integració del Centre en la nova Cambra del Llibre i de la Propietat Intel·lectual (Cambra Oficial del Llibre de Barcelona a partir del 13 de juny de 1919). Tres anys més tard, el 1922, la Cambra es vincula a l'Administració pública com a òrgan de caràcter consultiu, primer de la Direcció General de Comerç i Indústria del Ministeri de Foment (RD del 15 de febrer i RD de 12 de maig de 1922) i després del Cap Superior de Comerç i Assegurances del Ministeri de Treball, Comerç i Indústria (RD de 23 de juliol de 1925). Però la dependència encara serà més gran amb l'organisme que assumiria les funcions, la Delegació a Barcelona de l'Institut Nacional del Llibre Espanyol, òrgan de l'administració institucional de l'estil dels creats durant el franquisme.

Amb la restauració de la Generalitat de Catalunya, pel RD 1676/1980 de 31 de juliol es transfereix la gestió de la delegació de l'INLE a l'Administració catalana. L'any 1981 el Departament de Cultura, a través del Servei del Llibre de la Direcció General del Patrimoni Cultural, n'assumeix les competències. En l'àmbit estatal, l'INLE es va suprimir per decret de la Presidència del Govern el 21 de març de 1986.

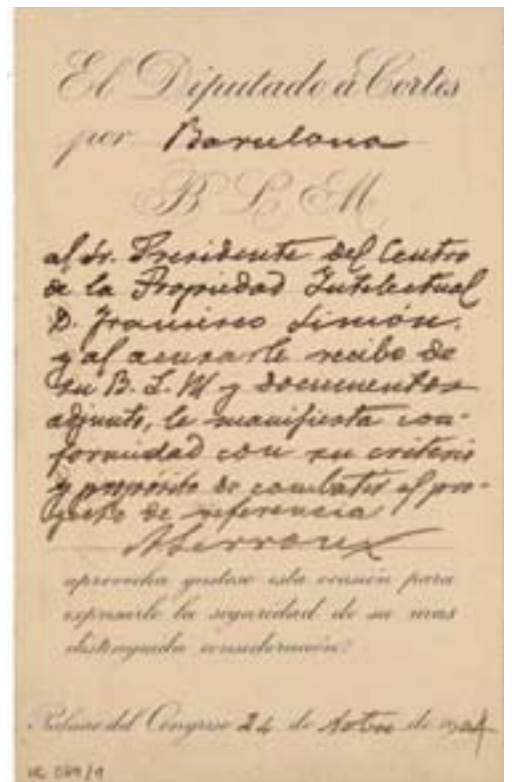
Paral·lelament, l'any 1981 el sector privat constituí la Cambra del Llibre de Catalunya, entitat sense afany de lucre que té com a objectiu la promoció i desenvolupament de la producció, distribució i comerç del llibre, defensant-ne en qualsevol cas la llibertat d'edició i circulació.

En l'actualitat, la Cambra del Llibre vetlla pels interessos d'editors, industrials gràfics, distribuïdors i llibreters, i el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació s'ocupa dels diversos aspectes del sector editorial a través del Registre de la Propietat Intel·lectual, de les oficines del Dipòsit Legal i de l'Institut Català de les Indústries Culturals (ICIC).

El contingut del fons

El fons conté documentació administrativa i econòmica generada entre 1900 i 1918. Atès que ocupa un únic arxivador, s'ha respectat l'agrupació i ordenació originals. Les dates i el volum de documents de les set agrupacions originals són:

Agrupació documental	Dates	Documents
1 Actes del Centre de la Propietat Intel·lectual	1910-1918	53
2 Actes de la Primera Assemblea Nacional d'Editors i Llibreters	1909	6
3 Documents	1900-1904	92
4 Circulars	1900-1904	12
5 Comptes de caixa	1900-1904	13
6 Cartes	1900-1906	60
7 Nous socis	1900-1903	19
Total		255

Saluda del diputat Alejandro Lerroux manifestant el seu suport contra el projecte de llei sobre el material escolar, 24 de novembre de 1904. CAT ANC Fons Centre de la Propietat Intel·lectual; 1-261, uc.79.

Les actes del Centre

En un únic volum de cent pàgines es conserven les cinquanta-tres sessions celebrades per les juntes directiva i general de l'entitat, entre el 25 de novembre de 1910 i el 17 de juny de 1918. Hi ha 37 sessions ordinàries de la Junta Directiva, més vuit d'ordinàries i vuit d'extraordinàries de la Junta General. Manquen totes les actes anteriors al 25 de novembre de 1910, les dels primers anys de l'entitat.

Entre 1912 i 1914 el nombre de sessions per any és de sis i a partir de 1915 augmenta a vuit. L'última o la primera de l'any és la de la Junta General Ordinària on, d'acord amb els Estatuts, es vota el pressupost, es llegeix la memòria d'activitats i s'elegeix o es renova la Junta Directiva.

De les sessions extraordinàries de la Junta General destaquen les de maig i juny de 1912 amb motiu del debat a Corts sobre el projecte de llei de contractes d'edició. La darrera acta del llibre correspon a la Junta Extraordinària celebrada el 17 de juny de 1918 amb motiu de la dissolució del Centre i la seva fusió amb la Cambra del Llibre i de la Propietat Intel·lectual.

Les actes de l'Assemblea Nacional d'Editors i Llibreters

Del 7 al 9 de juny de 1909 es va celebrar a Barcelona la Primera Assemblea Nacional d'Editors i Llibreters. Un any abans, a Madrid, l'1 de juny de 1908, editors i llibreters d'arreu de l'Estat havien acordat reunir-se voluntàriament un cop l'any per tractar temes d'interès per al sector. Es preveia que la trobada anual es faria en diferents capitals de província, començant per Barcelona.

Les deu primeres pàgines d'un llibre sense diligenciar recullen les actes de les sis sessions celebrades entre el matí i la tarda del 7 al 9 de juny. Sota la presidència del governador civil de Barcelona, formaven la taula presidencial Fernando Fé, Enrique Bailly Bailliere, Antoni Virgili, Antoni Joan Bastinos, Pau Riera Sans, Josep Maria Roca i José Arceo Villar. Entre editors i llibreters, les sessions aplegaren 32 assistents.

Els principals temes debatuts foren la necessitat de reformar la llei i el reglament de la propietat intel·lectual, la construcció d'una fàbrica de paper i l'estudi de la fixació de preus per part dels llibreters.

Documents, circulars i cartes

Cal dir que els apartats Documents, Circulars i Cartes tenen documentació molt similar, tant pel que fa a les tipologies com als temes tractats. Es tracta de documentació generada només entre 1900 i 1906, i hi manca la documentació posterior.

Per tal de facilitar-ne la consulta, s'ha aplicat un vocabulari controlat a la descripció dels documents. Segons aquest vocabulari, els assumptes i temes tractats en el conjunt de les tres agrupacions documentals són:

- Arxiu del CPI
- Biblioteca de la Presó Model de Barcelona
- Constitució del CPI
- Cursos
- Divergències amb l'Asociación de la Librería Española:
 - Exclusió de la comissió del 5% en la venda de llibres
 - Exempció de drets de duana per als llibres editats a l'estranger
 - Venda de llibres segons la Circular del Bureau de Berna
- Estatuts
- Fabricació de paper
- Inscripció de publicacions periòdiques al Registre de la propietat intel·lectual
- Junta Directiva · càrrecs
- Junta General · convocatòria
- Junta General · delegació de vot
- Material fungible
- Memòries del CPI
- Permís de reunió
- Projecte de llei sobre material escolar
- Projecte de reforma del reglament de la Llei de propietat intel·lectual
- Publicacions per a la biblioteca del CPI
- Recursos econòmics
- Socis
- Tractats sobre propietat intel·lectual amb altres països

Una tercera part dels documents fan referència a assumptes habituals o generals de l'entitat: constitució i dissolució, estatus, memòries, material fungible, biblioteca, etc. Prop del 70% tracta d'activitats o assumptes singulars, com ara les divergències amb l'Asociación de la Librería Española i el seguiment sobre els projectes de reforma de la legislació del moment.

Pel que fa a les divergències amb l'Asociación de la Librería Española, els motius d'enfrontament van ser l'exempció de drets de duana per als llibres editats a l'estranger (maig de 1902), la venda de llibres segons la Circular del Bureau de Berna (el març del 1903) i l'exclusió de la comissió del 5% en la venda de llibres a qui no fos membre de la Librería Española (de finals de 1903 a primers de 1905).

El debat a Corts sobre el projecte de llei sobre material escolar (a finals del 1904), considerat perjudicial per als interessos del sector, també és un dels temes més documentats.

Per tipus de documents, en el conjunt de les tres agrupacions documentals hi ha:

Documents constitutius i de funcionament de l'entitat

Hi consten convocatòries i reunions d'abril de 1900 per acordar objectius i funcionament del Centre i la tramitació al Registre d'Associacions, amb el estatuts visats pel Governador Civil de Barcelona el 6 de juny de 1900. Com a documents solts, cal esmentar l'autorització d'una reunió de la Junta de l'entitat atorgada per l'autoritat militar el 1902 durant el període d'excepcionalitat arran de les vagues que van tenir lloc a la ciutat de Barcelona, la relació de documents lliurats en el moment del traspàs de funcions de secretari el 1903 i un full de la candidatura per a l'elecció de la Junta Directiva de 1905.

Documents comptables

Es tracta de pocs documents solts, com ara uns fulls de liquidació de vendes de llibres a comissió, un albarà de material d'oficina o l'estat de comptes d'ingressos i despeses de desembre de 1904 que acompanyava la memòria anual d'activitat.

Informes i memòries

Només inclou les memòries de gestió anual presentades a les juntes generals dels anys 1902 a 1904 i un dictamen del projecte de llei sobre el material escolar de 1904.

Correspondència

La majoria són cartes, però també hi trobem circulars, memoràndums, saludes, telegrams i altra documentació solta, com ara notes, convocatòries de reunions, un recull de documents, impresos, butlletes d'adhesió com a soci de l'Asociación de la Librería Española i un exemplar dels estatuts d'aquesta entitat.

L'abast cronològic és de 1900 a 1905. Els temes tractats fan referència, entre altres, a les relacions amb l'Asociación de la Librería de Madrid, les exempcions del pagament de drets de duana, la protecció dels drets de propietat intel·lectual de les obres a Cuba, les dificultats d'inscripció de les publicacions periòdiques al Registre de la Propietat Intel·lectual, la tramitació de la reforma del reglament sobre propietat intel·lectual i la tramitació del projecte de llei sobre el material escolar.

Reculls de premsa i exemplars solts de publicacions seriadades

Es tracta de retalls de notícies i articles publicats l'any 1904 a la premsa general o especialitzada que fan referència a les qüestions que afecten editors i llibreters, com la llei sobre el material escolar, anuncis d'editors, novetats editorials

el 13 de novembre de 1908, completat a Berna el 20 de març de 1914 i revisat a Roma el 2 de juny de 1928, a Brussel·les el 26 de juny de 1948, a Estocolm el 14 de juliol de 1967, a París el 24 de juliol de 1971 i esmenat el 28 de setembre de 1979.

- Espanya. Reial Ordre de 28 de març de 1904, relativa a la inscripció de les publicacions periòdiques en el Registre General de la Propietat intel·lectual. Publicada a la Gasetta de Madrid de 5 d'abril de 1904, núm. 96, pàg. 51.
- Espanya. Reial Ordre de 3 d'abril de 1904, desestimant les reclamacions formulades en una instància de diversos editors de Barcelona, respecte a la inscripció de tres obres en el Registre General de la Propietat Intel·lectual. Gasetta de Madrid de 29 d'abril de 1904, núm. 120, pàg. 387-388.
- Espanya. Reial Ordre de 26 d'abril de 1904, modificant els preceptes que regulaven el pagament de la consignació de material de les escoles públiques de primer ensenyament. Publicada a la Gasetta de Madrid de 28 d'abril de 1904, núm. 119, pàg. 372.
- Espanya. Reial Ordre de 13 d'abril de 1904, desestimant una instància de diversos editors de Barcelona, relativa a la forma d'efectuar-se la inscripció de les publicacions periòdiques i obres de domini públic en els registres de la propietat intel·lectual. Publicada a la Gasetta de Madrid el 28 d'abril de 1904, núm. 119, pàg. 373.
- Espanya. Reial Decret de 9 de desembre de 1910, en què s'autoritza el Ministre del Departament d'Instrucció Pública i Belles Arts perquè presenti a les Corts un projecte de llei en què es concedeix el termini d'un any per a la inscripció d'obres en el Registre General de la Propietat Intel·lectual. Gasetta de Madrid de 13 de desembre de 1910, núm. 347, pàg. 609-610.
- Espanya. Reial Ordre de 13 de maig de 1917, referent a l'elecció i proposta al Govern dels 18 vocals de la Comissió Protectora de la Producció Nacional, que han de formar part d'aquesta en representació dels principals elements del treball i de la producció nacional. Gasetta de Madrid de 16 de maig de 1917, núm. 136, pàg. 430-431.

Bibliografia

- Gudayol, Anna. *Fonts per a l'estudi de la Història del llibre i de les biblioteques a la Biblioteca de Catalunya*, Item: revista de biblioteconomia i documentació, núm. 42, pàg. 129-149, 23 de febrer de 2006. [en línia]. <<http://www.raco.cat/index.php/Item/article/view/71701/81937>> [Consulta, 11 de novembre de 2008].
- Llanas, Manuel. *El llibre i l'edició a Catalunya: apunts i esbossos*. Gremi d'Editors de Catalunya, Barcelona, 2001.
- Llanas, Manuel. *L'edició a Catalunya: segle XX (fins 1939)*, Gremi d'Editors de Catalunya, 2005.
- Martínez Martín, Jesús A. *Historia de la Edición en España (1836-1936)*, Madrid 2001.
- Martínez Martín, Jesús A.; Martínez Rus, Ana, i Sanchez García, Raquel. *De editores i libreros (1900-1936)*, Los Patronos del libro. Las Asociaciones Corporativas Ediciones Trea.
- Martínez Rus, Ana. Tesis doctoral. *La política del libro y las ferias del libro en Madrid (1901-1936)*, Cuadernos de Historia Contemporánea, Universidad Complutense de Madrid, 2003. [en línia]. <<http://www.ucm.es/BUCM/revistas/ghi/0214400x/articulos/CHCO0303120217A.PDF>> [Consulta, 11 de novembre de 2008].
- La Esfera, Año 1, núm. 30, 25 de juliol de 1914, Madrid. *Las artes gráficas. España en la Exposición de Leipzig*. <http://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.cmd?ocultarCabecera=S&posicion=25&path=4054007> [Consulta, 11 de novembre de 2008].

UN INFORME SOBRE L'EXPORTACIÓ DE VI ALS ESTATS UNITS ALS ANYS TRENTA

Un dels arguments que ha donat peu a moltes novel·les i pel·lícules de gènere negre és el de la prohibició de la circulació i consum de begudes alcohòliques als Estats Units d'Amèrica entre els anys 1919 i 1933, arran de la que s'ha conegut com "la llei seca".

Si bé aquesta llei només era de compliment al territori dels Estats Units, la seva vigència i posterior derogació també va afectar els països europeus productors i exportadors de begudes alcohòliques, especialment França, Itàlia i, ja en menor mesura, Espanya i Catalunya.

Ho podem veure en un breu informe de tres fulls elaborat el dia 3 de juliol de 1933 per Llorenç Badell, cap del Servei de Viticultura i Enologia dels Serveis Tècnics d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya, que es conserva al fons Generalitat de Catalunya (Segona República), entre la documentació corresponent a la Secretaria del Departament d'Economia i Agricultura.

Del que es desprèn d'aquest informe, veiem que l'objectiu d'aquest informe era el de valorar la viabilitat i l'eficàcia de la creació d'un ens o d'una estructura comercial que es dediqués a la promoció del vi català als Estats Units al marge de l'Institut Nacional del Vi, d'àmbit estatal i format per associacions i federacions de viticultors, de vinaters i d'exportadors de vi, entre les quals n'hi havia diverses de catalanes. Des del 26 de maig de 1933, el Govern de la República havia convertit l'Institut Nacional del Vi en un organisme autònom que es finançava a través de diner públic i de part de la recaptació d'impostos, amb l'encàrrec específic de fer propaganda del vi espanyol als Estats Units i de centralitzar i distribuir entre els productors les possibles comandes que es rebrien.

Tot això es feia perquè, tal com s'indica al mateix informe, calia començar a prendre posicions davant del nou mercat que s'obriria als Estats Units quan es derogués la llei seca, fet que va tenir lloc el mateix any 1933. Els governs de França i d'Itàlia ja estaven actuant en aquesta direcció i també ho estava fent el govern de la República amb la creació d'una comissió que havia d'estudiar les possibilitats d'introducció dels vins espanyols als Estats Units. En paral·lel a les actuacions governamentals, també estava movent les seves peces l'Institut Nacional del Vi, que disposava d'un pressupost elevat i que estava treballant en la promoció dels vins i licors espanyols a través de l'edició de fullets de propaganda per a repartir als establiments de begudes dels Estats Units.

Segons l'informe, les possibilitats d'èxit de les campanyes de promoció del vi català als Estats Units serien força reduïdes per diversos motius que va desgranant. El primer era la manca de coneixement dels vins catalans per part dels consumidors nord-americans pel fet que abans de la llei seca l'exportació de vins catalans als Estats Units era pràcticament nul·la.

Una altra causa del poc èxit d'aquestes campanyes radicaria en la política aranzelària dels mateixos Estats Units a partir del moment en què s'aixequés la prohibició, atès que segurament s'augmentarien els drets d'importació per tal de protegir la indústria vinícola de Califòrnia.

A més, un dels principals problemes amb què es trobarien els vins catalans seria el fet que, en aquest moment, als Estats Units els vins més coneguts i divulgats eren els francesos. A aquest fet s'hi afegia la política agressiva que el govern francès estava duent a terme i per la qual havia aconseguit del govern federal que es poguessin enviar estocs de vi francès als ports dels Estats Units on estarien en dipòsit fins al moment d'aixecar-se la prohibició. Així, l'endemà mateix de fer-se efectiva la derogació de la llei ja es podria posar a la venda aquest vi, prenent mesos d'avantatge a altres països interessats a introduir el seu vi als Estats Units.

L'altre país que es trobava en una situació privilegiada era Itàlia, que durant tota la durada de la llei mai no havia deixat d'enviar most concentrat als Estats Units i que, per tant, ja tenia organitzada la seva xarxa de distribució i comercialització.

Igualment, l'informe esmenta com a possibles competidors pel mercat nord-americà els vins provinents de l'Argentina i de Xile, i també calia tenir present la possibilitat que augmentessin les plantacions de vinya i la producció de vi dins dels mateixos Estats Units.

Per últim, l'informe remarca l'esforç propagandístic que caldria fer perquè els nordamericans s'acostumessin a beure vi davant de la cervesa i els licors d'alta graduació que es produïrien als Estats Units un cop s'aixequés la prohibició.

Davant de tots aquests motius, Llorenç Badell només considerava com a viable econòmicament l'exportació de determinats vins de marca, especialment vins generosos –d'imitació o genuïns com el “Tarragona”–, el cava –que ja s'havia enviat als Estats Units abans de la prohibició– i pocs licors ja acreditats com l'Anís del Mono o el Conyac Domecq.

Per això, l'informe desaconsellava a la Generalitat

l'opció de crear cap organisme propi o d'enviar comissionats als Estats Units, atès que les despeses serien altes i de ben segur les migrades vendes que s'obtidrien no compensarien l'esforç econòmic i humà. L'altra raó de pes era que als productors i exportadors catalans, que ja estaven organitzats i enquadrats dins de l'Institut Nacional de Vi, els interessaria més dur a terme una acció conjunta amb la resta de productors i exportadors espanyols que no pas desvincular-se'n i treballar amb menys mitjans i, consegüentment, menys probabilitats d'èxit.

Així, l'informe conclou que la Generalitat podria subvencionar l'Institut Nacional del Vi, sempre que altres regions interessades també ajudessin econòmicament al desenvolupament d'aquest organisme.

Marc Torras i Serra

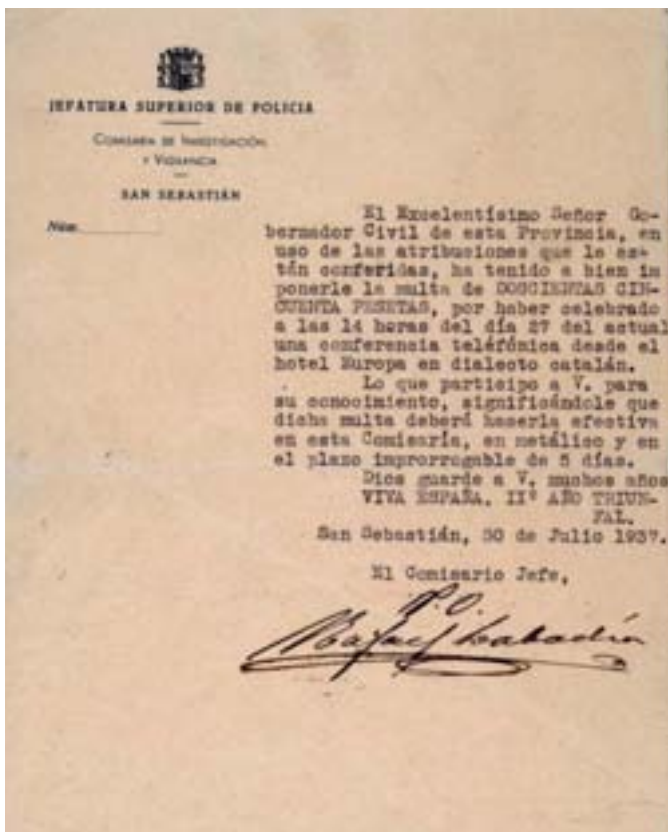
UN ELOQUENT TESTIMONI DE LA PERSECUCIÓ DE L'ÚS DE LA LLENGUA CATALANA

Durant els darrers anys, la col·lecció documental sobre la Segona República i la Guerra Civil espanyola ha anat aplegant peces d'enorme interès per al coneixement no només dels grans esdeveniments, sinó també sobre tota mena d'elements de la vida quotidiana que han de col·laborar a construir un coneixement més complet d'aquell tràgic període. El passat 22 de setembre de 2008, el senyor Joan Maria Vallvé i Ribera ingressà a l'ANC un document d'extraordinari valor testimonial rebut del seu oncle, l'industrial Joaquim Ribera i Barnola. Encara que el document és conegut i fou difós per Josep Benet en el seu estudi sobre *L'intent franquista de genocidi cultural contra Catalunya* (1995), s'assegura així definitivament la conservació del document original.

Joaquim Ribera i Barnola, expert en metalls, havia creat el 1912 un taller a la Rambla del Poblenou número 59 de Barcelona, especialitzat en la fabricació de coberts d'alpaca i llautó. L'èxit el portà a crear el 1924 la societat Metales y Platería Ribera, S.A., dedicada al laminatge de coure, la fabricació de coberts i altres peces de diferents metalls. Amb l'esclat de la Guerra Civil, Ribera i Barnola hagué de fugir i veié com la seva empresa, popularment coneguda com a “Can Culleres”, era col·lectivitzada i reconvertida en indústria de guerra per a la fabricació de beines de coure per a cartutxos. Ribera i Barnola era, doncs, un home perseguit que havia anat a raure al País Basc, on es concentraven bona part dels catalans que conformaven el primer exili, resultat de la insurrecció militar de juliol de 1936. Allotjat a l'Hotel Europa de Sant Sebastià, rebé el 30 de juliol de 1937 una notificació en la qual li era concedit un termini de cinc dies per satisfer el pagament d'una multa de 250 pessetes. El motiu: haver desenvolupat a les 14.00 hores del dia 27 de juliol una conferència telefònica “en dialecto catalán”. La decisió governativa s'emmarcava en un clima de

Un celler als anys trenta.
CAT ANC Fons Gabriel Casas i Galobardes, cu. 14916

CAT ANC. Col·lecció documental sobre la Segona República i la Guerra Civil espanyola.

persecució lingüística que, tal com detalla Josep Benet, tenia en la premsa falangista la seva punta de llança. El 16 d'abril de 1937 el governador militar de la província havia publicat un ban on comminà a l'ús de l'"idioma común" i amenaçà de corregir qualsevol resistència. Materialitzà l'avís mitjançant l'actuació al carrer de "guardias cívicos", encarregats de censurar l'ús d'altres llengües en llocs públics.

L'experiència viscuda potser explica el fet que Ribera i Barnola mantingués durant els primers anys del franquisme unes difícils relacions amb la Falange. Retornat a Catalunya, encara que ocupà molt breument un càrrec municipal a Santa Coloma de Gramenet (1948), mantingué sobretot la seva dedicació industrial, integrà el primer Consell d'Administració de SEAT i fou president de la Mútua Metal·lúrgica d'Assegurances. Amb l'ingrés de l'original d'aquesta notificació de multa per motius lingüístics contra Ribera i Barnola, l'ANC col·labora a perpetuar la memòria històrica de la persecució del català, tasca necessària ateses les reiterades expressions passades i recents que, fins i tot des de les més altes instàncies de l'estat, han vingut a negar l'evidència històrica de la voluntat secular d'imposar un empobridor uniformisme lingüístic a l'Estat espanyol.

Miquel Pérez i Latre

LA PRIMERA AVIONETA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

Entre la documentació generada per la Generalitat de Catalunya durant la Segona República hi ha els certificats de matrícula i de navegabilitat de la que probablement fou la primera avioneta adquirida per la institució.

En proclamar-se la República, el 1931, no havien passat encara trenta anys del primer vol dels germans Wright

(1903). Tanmateix, els progressos en aeronàutica, sobretot arran de la Gran Guerra, havien estat espectaculars i el que havia començat com una curiositat tècnica i científica, que a la pràctica interessava només uns quants esportistes amb esperit de risc, s'havia revelat ja com una arma formidable i com un recurs amb un potencial enorme per al desenvolupament de l'economia.

En l'àmbit de l'Administració estatal, les primeres regulacions es produeixen la tardor del 1919. A l'octubre es crea el servei postal aeri i al novembre es publica el Reglament de Navegació Aèria (RD de 17 de novembre de 1919) que prescriu l'obligació de matricular les aeronaus i d'obtenir un certificat de navegabilitat, disposició legal a la qual obeeixen els documents esmentats. Les competències foren exercides successivament pels Ministeri de Foment, de Comerç, Indústria i Treball, i, amb l'adveniment de la República, pel de Comunicacions, mitjançant la Direcció General d'Aeronàutica.

En el camp pràctic, Catalunya havia estat la introductora i pionera de l'aviació a la Península. Els primers passos els realitza l'Associació de Locomoció Aèria, constituïda ja el 1908 i que el 1910 organitza el primer vol, pilotat per Lucien Mamet. Més tard vindria la creació de l'Aero Club de Catalunya, l'establiment d'una empresa per a la fabricació d'avions (Pujol, Comabella i Cia.), els intents d'establir línies aèries regulars (Barcelona-Mallorca, Barcelona-Andorra), i la creació de l'Escola d'Aviació de Barcelona (1929).

És en aquest context que té lloc l'adveniment de la República i l'obtenció de l'autonomia a Catalunya. L'Estatut de Núria preveu el traspàs a la Generalitat de les competències sobre l'aeronàutica civil. Però l'Estatut de 1932 en reserva la competència legislativa a l'Estat, bo i cedint només l'execució de la legislació.

El traspàs de les funcions relacionades amb l'aviació civil tingué lloc el 1933 i es féu efectiu en dues fases: al gener es traspassaren les funcions sobre construcció d'aeroports, i a l'agost tota la resta. Per exercir-les, es creen els Serveis d'Aeronàutica, inicialment adscrits al Departament d'Agricultura i Economia (Decret del Consell Executiu del 6 de març, Ordre del Departament d'Agricultura i Economia de 8 d'abril i Decret del mateix departament de 14 d'octubre). L'agost del 1936 van passar al Departament de Defensa, i després dels fets de maig del 37 foren assumits pel de Presidència.

La tasca dels Serveis es dirigí principalment a la planificació i creació d'una xarxa d'aeroports i també de línies aèries. En aquest sentit, cal relacionar-la amb el Pla General d'Obres Públiques, que, recordem, inclou una Secció d'Aeroports i Rutes Aèries. Tal com reflecteix la seva assignació primera, s'orientaven sobretot al foment del comerç, així com del turisme, com a activitats de creixement econòmic. La guerra va interrompre aquest enfocament.

Potser és per això que la documentació produïda o relacionada amb aquests serveis no és gaire abundosa. Es refereix principalment a la construcció d'aeroports i, encara, quasi només a la reforma i adequació del d'El Prat. De manera

Primer full del certificat de navegabilitat de l'avió dels Serveis d'Aeronàutica de la Generalitat de Catalunya
 CAT ANC Fons Generalitat de Catalunya (Segona República), 1-0001, uc. 417.

que els dos certificats, que conformen un dels llibres obligatoris a bord de les aeronaus, constitueixen un dels pocs vestigis documentals de l'existència i activitats dels Serveis.

Els certificats estan emesos per la Direcció General d'Aeronàutica del Ministeri de Comunicacions, que era qui en mantenia les competències. L'aparell és una avioneta de fabricació britànica, construïda el 1932, i consta classificada en la categoria de turisme. Figuren com a propietari els Serveis d'Aeronàutica de la Generalitat de Catalunya, i com a aeroport habitual el d'El Prat (anomenat llavors Canudas). Se li concedeix la matrícula EC-AAV. Segons una notícia publicada a *La Vanguardia* el dia 11 de novembre de 1933, podia volar a més de 130 km/h amb vent contrari, i a més de 200 amb vent a favor.

El certificat de navegabilitat, explícita, com era reglamentari, el nom del constructor (De Havilland), el model de l'aparell, el tipus i característiques del motor, el pes i altres circumstàncies de l'avió. El de matrícula en repeteix algunes, però amb menys detall. Els dos documents estan inclosos en una mateixa carpeta o coberta de tela, a tall de carnet.

L'aparell serví per al reconeixement del territori de cara a l'establiment de la xarxa aèria a Catalunya i altres activitats complementàries, com ara per a activitats de l'Escola d'Aviació (segons consta al Llibre Diari d'intervenció de despeses de la Generalitat, gener-maig 1934).

Diguem, finalment, que en el certificat de navegabilitat hi consten les renovacions periòdiques trimestrals obligatòries. El segell de la primera és de la Direcció General d'Aeronàutica del Ministeri, els següents corresponen a l'Aeròdrom de Barcelona.

L'última renovació que consta és del 10 d'octubre de 1936, i duu el segell dels Serveis d'Aeronàutica de la Generalitat de Catalunya. D'acord amb el Reglament, el certificat s'hauria hagut de renovar l'abril del 1937. Ja no consta.

Anna Duran i Armengol

ELS OBJECTES PERSONALS DEL PRESIDENT LLUÍS COMPANYS CONSERVATS DINS EL SEU FONS DOCUMENTAL

El passat 29 de setembre va tenir lloc al Palau de la Generalitat un acte d'homenatge al president Lluís Companys amb motiu del 68è aniversari de la seva deportació i afusellament. Presidit per l'Hble. Sr. Josep-Lluís Carod Rovira, vicepresident del Govern de la Generalitat, l'acte inclogué els parlaments del Sr. Josep Cruanyes, portaveu de la Comissió de la Dignitat, i dels cònsols generals de França i Alemanya. Després de les paraules del vicepresident, l'acte finalitzà amb la recitació de l'Oda a Lluís Companys, del poeta Joan Brossa, per part de l'actor Jordi Dauder.

Paral·lelament al desenvolupament de l'acte tingué lloc l'exposició d'un conjunt d'objectes personals que foren de Lluís Companys i que es conserven dins el seu fons documental. La seva major part foren lliurats pel president a les seves germanes en la visita que van fer-li a la presó de Montjuïc, la vetlla del seu afusellament. Posteriorment, les germanes els enviaren a Maria Companys, filla del president i resident a Mèxic, que els conservà i llegà a la seva filla, néta del president, que fou qui els lliurà a la Generalitat de Catalunya. D'altres objectes foren conservats per Carme Ballester, la segona esposa del president.

Els objectes conservats per la filla i néta de Lluís Companys són un conjunt de deu elements que inclouen dues bitlletes, una amb les inicials LC i un Sant Jordi gravats i l'altra amb el senyal de la Generalitat; una portacigarretes de plata amb la signatura de Lluís Companys i la data de 21 de juny de 1937 gravades a l'interior; dos mocadors de butxaca, el primer amb les inicials LLC brodades i el segon amb les mateixes inicials i un segon brodat de la bandera catalana i la data 11-9-1938; un rellotge de butxaca; una ploma estilogràfica; un encenedor de plata; un anell amb les inicials LC, i unes ulleres.

Carme Ballester conservà una maleta, que contenia un important conjunt de fotografies i altra documentació, i diversos llibres. Entre aquests destaca el volum *Vida de Sants*, en francès, que Lluís Companys tenia a les seves mans en el moment de la seva detenció. Per això Carme Ballester hi escrigué la nota següent: "Al moment en que va ésser agafat i fet pres per els alemanys el meu estimat i mai oblidat espòs tenia aquest llibre a les mans i per això el guardo i l'estimo. Ell

el va agafar per llegir-lo per primera vegada; no crec que tingué temps de llegir-ne tan sols una pàgina. Aquest llibre pertanyia al propietari de la casa on vivíem, a La-Baule-les-Pins, Loire Atlantique, França. Carme Companys”.

No és estrany que dins els fons personals es conservin objectes del seu productor ja que, igualment que la documentació, reflecteixen la seva vida i trajectòria. Però, a més, tenen un caràcter emotiu especial perquè permeten una aproximar-se de manera diferent al personatge. Tenint en compte les circumstàncies de la preservació d'aquesta objectes pels diversos membres de la família Companys i el contingut de la documentació d'aquest fons personal, les darreres cartes escrites pel president i la correspondència generada arran del seu afusellament, aquesta documentació i objectes són el més important testimoni de les tràgiques circumstàncies del final de la vida del President Companys.

Llorenç Codern i Bové

LA CATALOGACIÓ DEL FONS BIBLIOGRÀFIC JULIÁN ALEMANY SITJÀ

La Biblioteca de l'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC) ha finalitzat la catalogació del fons bibliogràfic Julián Alemany Sitjà. Aquest fons està integrat per monografies i publicacions periòdiques, que constitueixen un total de 2.400 registres catalogàfics.

Les obres, publicades entre els anys 1769 i 2000 aproximadament, es contextualitzen en relació amb l'activitat professional i personal de Julián Alemany, metge i apassionat del món de les lletres, i varen ser ingressades per la família Alemany Zaragoza a finals de l'any 2001.

Tot i la varietat de matèries, el fons Julián Alemany Sitjà és un fons singular per la inclusió d'obres de referència i publicacions periòdiques com *Encyclopedia International*, obra composta de vint volums publicada el 1963 per l'editorial novaïorquesa Grolier, o bé la francesa *Le Magasin pittoresque*, revista del segle XIX de la qual el fons conté 20 volums publicats entre els anys 1867 i 1886.

El fons reuneix un conjunt considerable d'obres de medicina fruit de l'activitat professional del doctor Alemany. D'entre el conjunt cal destacar per la data d'edició *Elementos sucintos de fisiología del doctor Juan Ribot*, publicada l'any 1822 a la impremta d'Ignacio Estivill. La història també és una matèria que predomina en aquest fons, una mostra és la col·lecció *Espejo de España* de l'editorial barcelonina Planeta.

Així mateix, un dels elements rellevants d'aquest fons és el conjunt d'obres de creació de diversos autors de renom dels anys seixanta i setanta del segle XX. Destaquen primeres edicions de col·leccions de novel·la tan importants com Austral, de l'editorial Espasa-Calpe o la Biblioteca de Iniciación Cultural, de l'editorial Labor. La coneguda obra de

Mostra del fons bibliogràfic Julián Alemany Sitjà. CAT ANC1-593. (Foto: A. Aymà)

Plutarc *Vidas paralelas*, publicada per Calpe, també s'integra en aquest fons amb un conjunt de deu volums publicats entre els anys 1919 i 1935.

El fons també inclou obres de Julián Alemany Zaragoza, fill de Julián Alemany Sitjà, que es va doctorar a la Universitat Autònoma de Barcelona amb la tesi *La sentencia en el proceso laboral*. Aquesta i altres obres seves de temàtica legislativa, concretament laboral, es troben entre les diferents monografies que conformen el fons.

L'ingrés d'aquest fons bibliogràfic suposa per a l'ANC un enriquiment, no solament per la diversitat del seu contingut sinó també pel fet que conté primeres edicions de les editorials més importants del país i de la resta de l'Estat. També és de considerable rellevància el fet que contingui obres del segle XIX. Un exemple és *Los misterios de París*, obra de cinc volums escrita en francès per Eugenio Sue i traduïda i publicada per Juan Cortada a la impremta de Tomas Gorchs l'any 1844.

Per consultar en línia els fons bibliogràfics de l'ANC podeu accedir a la pàgina web <http://beg.gencat.cat> o bé a <http://cultura.gencat.cat/anc>

Mireia Reverter i Antoli

ÀREA DELS FONDS DE L'ADMINISTRACIÓ

FONDS DE L'ADMINISTRACIÓ AUTONÒMICA

Departament d'Indústria i Energia de la Generalitat de Catalunya

Expedients d'instal·lacions elèctriques receptores de baixa tensió [sèrie: I0505] (1989-1991), 17,3 metres lineals. Base de dades Access amb 1.989 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament d'Innovació, Universitats i Recerca. Accés reservat. [fons 439, ingrés 2245]

Departament d'Indústria i Energia de la Generalitat de Catalunya

Expedients de concessió d'explotació de mines [sèrie: I0662] (1878-1990), 1,3 metres lineals. Base de dades Access amb 97 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament d'Innovació, Universitats i Recerca. Accés lliure. [fons 439, ingrés 2281]

Departament d'Indústria i Energia de la Generalitat de Catalunya

Expedients de permisos d'exploració [sèrie: I0754] (1973-1987), 0,3 metres lineals. Base de dades Access amb 21 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament d'Innovació, Universitats i Recerca. Accés lliure. [fons 439, ingrés 2282]

Departament d'Indústria i Energia de la Generalitat de Catalunya

Expedients de permisos d'investigació [sèrie: I0765] (1948-1990), 1,5 metres lineals. Base de dades Access amb 103 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament d'Innovació, Universitats i Recerca. Accés lliure. [fons 439, ingrés 2283]

Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya

Expedients de llicències de qualificació d'activitats classificades [sèrie: M0004] (1989-1992), 71 metres lineals. Base de dades Access amb 5.687 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament de Medi Ambient. Accés reservat. [fons 817, ingrés 2250]

Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya

Fitxes de menors (1975-1989), 0,2 metres lineals. Relació de transferència. Transferides per l'Arxiu Central del Departament de Justícia. Accés reservat. [fons 822, ingrés 2275]

FONDS DE L'ADMINISTRACIÓ PERIFÈRICA DE L'ESTAT

Prefectura del Districte Miner de Barcelona

Expedients de concessió d'explotació de mines [sèrie: I0662] (1901-1979), 3 metres lineals. Base de dades Access amb 564 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament d'Innovació, Universitats i Recerca. Accés lliure. [fons 641, ingrés 2278]

Prefectura del Districte Miner de Barcelona

Expedients de permisos d'exploració [sèrie: I0754] (1974-1979), 0,1 metres lineals. Base de dades Access amb 5 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament d'Innovació, Universitats i Recerca. Accés lliure. [fons 641, ingrés 2279]

Prefectura del Districte Miner de Barcelona

Expedients de permisos d'investigació [sèrie: I0765] (1944-1979), 2,9 metres lineals. Base de dades Access amb 452 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament d'Innovació, Universitats i Recerca. Accés lliure. [fons 641, ingrés 2280]

FONDS D'INSTITUCIONS

Junta de Protecció de Menors de Barcelona

Llibres d'escolaritat, carnets de salut i cartilles de la "Caja Nacional de Seguro de Enfermedad" (1940-1987), 1,5 metres lineals. Base de dades amb 724 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament de Justícia. Accés reservat. [fons 334, ingrés 2270]

Junta de Protecció de Menors de Barcelona

Expedients de menors (1940-1970), 4 metres lineals. Relació de transferència. Transferits per l'Arxiu Central del Departament de Justícia. Accés reservat. [fons 334, ingrés 2273]

Junta de Protecció de Menors de Barcelona

Fitxes de menors (1940-1951), 0,1 metres lineals. Relació de transferència. Transferides per l'Arxiu Central del Departament de Justícia. Accés reservat. [fons 334, ingrés 2274]

Junta de Protecció de Menors de Barcelona

Expedient informatiu (1971), 0,1 metres lineals. Transferit per l'Arxiu Central del Departament de Justícia. Accés reservat. [fons 334, ingrés 2276]

Tribunal Tutelar de Menors de Barcelona

Expedients de menors (1932-1973), 2,4 metres lineals. Base de dades amb 1.339 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament de Justícia. Accés reservat. [fons 821, ingrés 2271]

Tribunal Tutelar de Menors de Barcelona

Fitxes de menors (1949-1979), 0,4 metres lineals. Transferides per l'Arxiu Central del Departament de Justícia. Accés reservat. [fons 821, ingrés 2272]

ÀREA DELS FONDS HISTÒRICS

FONDS D'ASSOCIACIONS I FUNDACIONS

Casa Nostra (Associació de Gent de Parla Catalana a Suïssa). Butlletí de Casa Nostra. Associació de Gent de Parla Catalana a Suïssa, núm. 1 - 84. 1 DVD. 1963 - 2005.

FONS PERSONALS

Fons *Albert Manent*

Publicacions catalanes dels casals de França, Suïssa, Argentina, Mèxic, Xile i Veneçuela; opuscles, publicacions i fulletons, alguns dels temps de la clandestinitat, editats per personalitats, entitats i partits polítics; i conferències “Synthese d’Histoire d’Espagne”, pronunciada per Maurici Torra-Balari a París (1943) i “Homenatge a Ventura Gassol”, de Josep Iglésies, a la Selva del Camp (1977). 1930 – 2005. 0,1 m.

Fons Arxiu Particular Ferran Valls i Taberner

Unitats de correspondència de diverses seccions, números 2272, 2277-2365. Documentació de Bonaventura Carles Aribau, números 3131-3164, 1830 – 1992. 0,9 m.

Fons *Josep Puig i Cadafalch*

“Nouveau Larousse Illustré. Dictionnaire Universel Encyclopédique”. 7 volums. Procedent de la biblioteca particular de Josep Puig i Cadafalch. 1898 – 1907. 0,5 m.

Fons *Victoria de los Angeles*

Documentació sobre la gestió dels drets d'autor amb la RCA, la contractació d'actuacions musicals i retalls de premsa. 23 positius b/n. 1948-1966. 0,1 m.

Fons *Maria Dolors Calvet Puig*

Documentació identificativa i agendes; activitat professional com a cap de premsa de diferents institucions; obra creativa i participació en diverses entitats associatives; activitat política al PSUC, PCE i afiliació a CCOO, com a diputada al Congrés espanyol i al Parlament de Catalunya (Comissió de Drets Humans) i com a membre del Consell Assessor de Ràdio Televisió Espanyola a Catalunya; participació en la redacció de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya; activitat dins el moviment feminista; dossiers informatius sobre la situació de la dona, els partits polítics i ràdio i televisió; publicacions periòdiques; i reculls de premsa. 1968-2003. 8,2 m.

Fons *Anton Cañellas*

Documentació personal; articles i conferències; correspondència; activitat associativa en diverses entitats socials, en particular al Cercle d'Estudis Europeus i l'Associació d'Amics de les Nacions Unides; activitat política a la clandestinitat, a UDC, UDCA i CC-UCD; activitat parlamentària al Congrés de Diputats i el Parlament de Catalunya; activitat política a les organitzacions internacionals de la Democràcia Cristiana; actes protocol·laris; projecció pública i recursos d'informació. 1928- 2006. 17,8 m.

Fons *Ángel Gutiérrez Valle*

Carnets d'afiliació política i sindical; carnet sindical de Carmen Tena Allepuz (UGT); cartilles i documents diversos relatius a l'activitat militar durant la Guerra Civil espanyola; documentació relativa al servei en batallons

de treballadors i la reclusió en camps de concentració i presons; retall de premsa relatiu a la detenció de Severino Gutiérrez [1939]; retall de premsa sobre la participació en la Comissió Executiva Local del PSC-PSOE a Terrassa (1977); documentació dels tribunals militars i centres penitenciaris relativa a l'acreditació del temps d'estada en presó durant el període 1938-1942; retalls de premsa i material gràfic sobre una visita a la fosa comuna El Fitu (Arriondas, Astúries). 1936-2003. 0,1 m.

COL·LECCIONS

Col·lecció de manuscrits i documents textuais solts de l'Arxiu Nacional de Catalunya.

Mecanoscrit fotocopiats de l'obra “El nostre cap de setmana”, de Roberto Cossa. Versió catalana de Joan Bas Colomer, amb música de Luis Arias, representada al Casal de Catalunya de Buenos Aires el 1963, sota la direcció de Joaquim Moreno. [1963]. 0,1 m.

Col·lecció documental sobre la Segona República i la Guerra Civil espanyola.

Notificació d'una multa de 250 pessetes, imposada pel comissari en cap de la Jefatura Superior de Policia de Sant Sebastià, a Joaquim Ribera Barnola, per haver mantingut una conversa telefònica en català. 1937. 0,1 m.

ÀREA DELS FONS D'IMATGES, GRÀFICS I AUDIOVISUALS

FONS D'ASSOCIACIONS I FUNDACIONS

Coordinadora de Jubilats i Pensionistes de Barcelona

9 Cartells referents a les activitats de l'entitat. 1975-1989

FONS PERSONALS

Àlbum fotogràfic familiar de Francesc Macià (arxiu de complement)

Àlbum fotogràfic que conté 71 fotografies positives b/n, de temàtica familiar i de l'activitat política del president de la Generalitat. 1865-1933

Fons *Ángel Gutiérrez Valle*

Reportatge fotogràfic compost de 36 positius color, sobre una visita a la fosa comuna de la Guerra Civil a El Fitu (Arriondas, Astúries). [2003]

Fons *Anton Cañellas*

Fotografies i altre material gràfic i audiovisual produït i aplegat durant la seva activitat com a personatge públic i la seva vida privada. 234 positius b/n, 275 positius color, 1 mapa, 12 cartells, 2 dibuixos, 19 gravats, 7 goigs, 1 orla i 1 auca. [1960-2006]

Fons *Gabriel Casas i Galobardes* (arxiu de complement)

34 fotografies b/n positives corresponents a uns menjadors infantils a Barcelona l'any 1938.

Fons *José Moreno Salazar (AGE)* (arxiu complement)

45 imatges digitals (30 positius b/n i 15 positius en color). Les fotografies en b/n són retrats familiars del productor del fons, també conegut amb el nom fals d'Antonio Pérez Sánchez, i del penal de Burgos. Les fotografies en color corresponen a un homenatge als guerrillers antifranquistes i a un viatge al poble Bailen recorrent enclavaments importants de la lluita de guerrillers. 1920-2001

Maria Dolors Calvet i Puig

115 cartells sobre el moviment feminista i el PSUC. Inclou cassetts i vídeos sobre política catalana. 1973-1984

Pedro Vidal Naco

30 CD amb 132 entrevistes realitzades als programes de RNE "Perfil humano de un personaje" i "Perfil humano de un político español". 1970-1980

Rosend Riera i Sala

4 diplomes. Dos d'ells són de Rosend Riera i Sala, i els altres dos de la seva mare, la senyora Tecla Sala i Miralpeix. 1900-1997

Sergi Domènech Barba

Pel·lícules de caire familiar i estiuieg, així com sobre la vida quotidiana i festes tradicionals catalanes. Algunes són obres de creació amb guió i títol. També inclou cintes per a infants de producció estrangera que van ser doblades al català amb les veus dels infants de la família. 129 pel·lícules Super 8, 11 bobines magnetofòniques, 8 cassetts. 1960-1977.

Victoria de los Angeles

Àlbum amb 23 positius b/n amb fotos familiars. 1948-1966

COL·LECCIONS

Col·lecció de dibuixos i gravats l'ANC

1 serigrafia de l'artista Pepe Cerdà, feta amb motiu del dia de la Seguretat i la Salut en el Treball. 2007

Col·lecció de dibuixos de gravats de l'ANC

6 targetes postals amb motius catalanistes, entre elles una de Solidaritat Catalana amb retrats del president Francesc Macià, Francesc Cambó, Nicolàs Salmeron, Ildefons Suñol, Emili Junoy, Josep Maria Vallès i Ribot, i Josep Puig i Cadafalch. 1902-1907

Agenda

EXPOSICIONS

LA GUERRA CIVIL A CATALUNYA: TESTIMONIS I VIVÈNCIES

Al Museu d'Història de Catalunya, Pl. de Pau Vila, 3 (Palau de Mar) 08003 BARCELONA, del 14 de gener al 15 de març de 2009.

EXPOSICIONS VIRTUALS

25 ANYS DE L'ANC LA COMUNICACIÓ DE LA MEMÒRIA

L'exposició "25 anys de l'ANC. La comunicació de la memòria" explica quina és la missió i les funcions de l'arxiu, quins són els tipus de fons documentals que aplega, quins són els processos i les línies de treball del centre, els serveis que ofereix a l'usuari i els reptes de futur que té plantejats.

EL RETORN DELS DOCUMENTS CONFISCATS A CATALUNYA

L'exposició "El retorn dels documents confiscats a Catalunya" explica el procés de confiscació documental que va patir Catalunya arran de la Guerra Civil espanyola, la finalitat informativa i repressiva de la requisita, la història de la reivindicació, quina documentació ha retornat fins ara, i a qui pertany.

Vegeu-les a la pàgina web de l'arxiu: <http://cultura.gencat.cat/anc/>

EXPOSICIONS ITINERANTS DE L'ANC

EL MÓN DEL TREBALL INDUSTRIAL A LA CATALUNYA DEL PRIMER TERÇ DEL SEGLE XX: LES LLAVORS DE LA REVOLUCIÓ

A Sabadell, del 10 de desembre de 2008 al 6 de gener de 2009.

Organitza: Ajuntament de Sabadell

Lloc: Casal Pere Quart

Horari: de dilluns a divendres de les 11 a les 14 h.

Dissabtes i festius de 18 a 21 h.

CURSOS

Cursos 2009 de la SCGHSVN a l'Arxiu Nacional de Catalunya

Genealogia

Professor: Valerià C. Labara i Ballestar, diplomad en Genealogia per la SCGHSVN

Dissabtes, 28 de febrer, 7, 14 i 21 de març, de les 10 a l'1 del migdia.

La informàtica al servei de la Genealogia: el GDS

Professor: Joaquim Casals i Nadal

Dissabtes, 28 de març i 4 d'abril, de 10 a 13 h.

Sigil·lografia

Professor: Pere Serra i Rosell
Dimecres, 25 de febrer, 4, 11, 18 i 25 de març i 1 d'abril, de les 19 a les 19.30 h.

Heràldica Municipal

Professor: Josep Porter i Moix, Vexil·lòleg.
Dijous, 26 de febrer, 5, 12, 19, 26 de març i 2 d'abril, de 19.45 a les 20.45 h.

Iniciació a la Paleografia

Professor: Xavier Mora i Giné, doctor en Matemàtiques per la UAB
Dimarts, 24 de febrer, 3, 10, 17, 24 i 31 de març, de les 19 a les 21 h.

Paleografia i Diplomàtica

Professor: Xavier Mora i Giné, doctor en Matemàtiques per la UAB
Dimarts, 14, 21, 28 d'abril, 6, 13 i 20 de maig, de les 19 a les 21 h.

Llatí Medieval – Iniciació

Professor: Avel·lí André i Gabián, catedràtic de Llatí
Dimecres, 25 de febrer, 4, 11, 18, 25 de març i 1 d'abril, de les 19 a les 21 h.

Textos Llatins Medievals

Professor: Avel·lí André i Gabián, catedràtic de Llatí
Dimecres, 15, 22, 29 d'abril, 6, 13 i 20 de maig, de les 19 a les 21 h.

Vexil·lologia

Professor: Josep Porter i Moix, vexil·lòleg
Dijous, 16 i 30 d'abril, 7, 14, 21, 28 de maig, 4 i 11 de juny, de les 18.45 a les 20.45 h.

CONFERÈNCIES**• Cicle de conferències****NOBLESA I SOCIETAT**

Conferències organitzades per l'Arxiu Nacional de Catalunya amb la col·laboració de l'Institut d'Estudis Nobiliaris Catalans i la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona.

La Diputació del General i la noblesa catalana 650 anys de la creació de la Generalitat de Catalunya

Dilluns, 2 de febrer de 2009

La creació de la Diputació del General i els seus precedents

A càrrec de la Dra. Maria Teresa Ferrer i Mallol, professora d'investigació del Consell Superior d'Investigacions Científiques

Dilluns, 2 de març de 2009

La Diputació del General durant la primera guerra civil en temps de Joan II

A càrrec del Dr. Jaume Sobrequés i Callicó, catedràtic emèrit de la Universitat Autònoma de Barcelona

Dilluns, 4 de maig de 2009

La noblesa catalana i la Diputació del General a l'època moderna

A càrrec del Dr. Miquel Pérez Latre, doctor en Història i arxiver de l'ANC

Dilluns, 8 de juny de 2009

La Diputació del General i el braç militar en la Guerra de Successió

A càrrec del Dr. Joaquim Albareda, catedràtic d'Història Moderna de la Universitat Pompeu Fabra

Totes les conferències tindran lloc, a les set del vespre, a la seu de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, carrer del Bisbe Caçador, 3.

• Cicle de conferències**LA GENEALOGIA I L'HERÀLDICA AL SEGLE XXI: NOVES PERSPECTIVES**

Amb motiu dels seus 25 anys, la Societat Catalana de Genealogia, Heràldica, Sigil·lografia, Vexil·lologia i Nobiliària, organitza:

Els dilluns de la Societat:**25 anys, 25 dilluns a l'Arxiu Nacional de Catalunya**

Dilluns, 12 de gener de 2009

Estratègies familiars a partir de la genealogia

Dr. Llorenç Ferrer i Alós, catedràtic d'Història Contemporània de la Universitat de Barcelona

Dilluns, 19 de gener de 2009

Vitalitat i documentació.

Mn. Josep Baucells i Reig, doctor en Història Medieval i director de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona

Dilluns, 26 de gener de 2009

L'origen dels cognoms, la problemàtica de les genealogies medievals

Sr. Juan José Cortés García, llicenciat en Història, màster en Història Medieval i president de la SCGHSVN

Dilluns, 2 de febrer de 2009

Cómo conocer la personalidad de tus antepasados a través de la escritura

Sra. Matilde Priante Abollado, màster en recursos humans, grafòloga, perit cal·ligràfic i vicepresidenta del Centre d'Estudis de Valldoreix (Valldaurex)

Dilluns, 9 de febrer de 2009

Recursos genealògics a la Noguera, el cas d'Alberola

Dr. Xavier Mora i Giné, historiador i professor titular de la Universitat Autònoma de Barcelona

Dilluns, 16 de febrer de 2009

¿Qué es la nobleza?

Excm. Sr. D. José Miguel de Mayoralgo y Lodo Conde de los Acevedos, Llicenciat en Dret i secretari de la Real Academia Matritense de Heràldica y Genealogía

Dilluns, 23 de febrer de 2009

Biografia i genealogia

Sr. Valerià C. Labara i Ballestar, diplomad en genealogia per la SCGHSVN i membre de la SCGHSVN

Dilluns, 2 de març de 2009

La recerca als arxius, l'aventura de cercar els avantpassats

Sra. Sofia Garçon i Peyrí, genealogista i membre de la Junta de la SCGHSVN

Dilluns, 9 de març de 2009

Les lloses sepulcral: un recurs genealògic i heràldic

Sra. Irene Brugués i Massot, llicenciada en Història Medieval, màster en Ciències de l'Antiguitat i l'Edat Mitjana i membre de la Junta de la SCGHSVN

Dilluns, 16 de març de 2009

El código caballeresco y las ceremonias de la caballería

Il·lm. Dr. D. Manuel Fuertes de Gilbert y Rojo Barón de Gavín, doctor en Dret i acadèmic de la Real Academia Matritense de Heràldica y Genealogía

Dilluns, 23 de març de 2009

L'heràldica i la vexil·lologia municipal a les autonomies. Especialment el cas valencià.

Sr. Jesús Huguet i Pascual, secretari del Consell Valencià de Cultura i membre del Consell Tècnic d'Heràldica i Vexil·lologia de la Generalitat Valenciana

Dilluns, 30 de març de 2009

La bibliofília i l'heràldica

Sr. Jordi Estruga i Estruga, president de l'Associació de Bibliòfils de Barcelona i membre de la Junta Directiva de la Societat Internacional de Bibliofília

Dilluns, 20 d'abril de 2009

Los sellos del archivo del barón de Valdeolivos

Il·lm. Sr. D. Ernesto Fernández-Xesta y Vázquez, Llicenciat en Dret i Tresorer de la Real Academia Matritense de Heràldica y Genealogía

Dilluns, 27 d'abril de 2009

Genealogia, Heràldica i Vexil·lologia al Regne Privatiu de Mallorca

Il·lm. Sr. Pere Serra i Rosell, membre de la Junta de la SCGHSVN i acadèmic de la Reial Acadèmia Mallorquina de la Genealogia, l'Heràldica i la Història

Dilluns, 4 de maig de 2009

La antroponímia medieval de Catalunya i el repoblament de València

Dr. Enric Guinot i Rodriguez, doctor en Història Medieval per la Universitat de València i catedràtic d'Història Medieval a la Universitat de València

Dilluns, 11 de maig de 2009

Els pergamins documentals del Mas Bulló, un exemple de patrimoni documental d'un mas català

Sr. Avel·lí André i Gabián, llicenciat en Llengües Clàssiques, secretari de la SCGHSVN i director del Seminari de Paleografia de la SCGHSVN

Dilluns, 18 de maig de 2009

L'ascens social a l'Empordà del segle XVII: el cas de Pere Ignasi Ferrer

Sr. Pol Meseguer i Bell, llicenciat en Història, Màster en Història Moderna i membre de la SCGHSVN

Dilluns, 25 de maig de 2009

Les càrregues a l'heràldica catalana

Sra. Roser Tey i Freixa, llicenciada en Història de l'Art i Història Medieval i membre de la SCGHSVN

Dilluns, 8 de juny de 2009

La immigració occitana a la Catalunya moderna

Dr. Joan Peytaví i Deixona, doctor en Filologia Catalana, membre de l'Institut d'Estudis Catalans, membre de l'Associació Catalana de Genealogia de Perpinyà i membre de la Junta de la SCGHSVN

Dilluns, 15 de juny de 2009

Los vizcondes de Barcelona

Il·lm. Dr. D. José Enrique Ruiz Domènec, catedràtic d'Història Medieval de la Universitat Autònoma de Barcelona i acadèmic de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona.

Edita:

Generalitat de Catalunya,
Departament de Cultura
i Mitjans de Comunicació
Arxiu Nacional de Catalunya
C/ Jaume I, 33-51
08195 Sant Cugat del Vallès
<http://cultura.gencat.net/anc/>
A/e: anc.cultura@gencat.net

Direcció:

Consell de Redacció: Josep M. Sans i Travé
F. Balada, J. Fernandez,
À. Bernal, I. Navarro,
F. Olivé, R. Cruellas,
I. Gómez
Coordinació: F. Olivé

Impressió: Gràfiques Orient

Tiratge: 1.500 exemplars

ISSN: 1695 - 9000

Dip. Legal: B-27.802-2002